

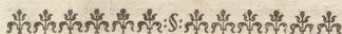
**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Quæst. I. De Angelorum Beatorum ministeriis erga Deum & Angelos alios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

exercenda, & exequenda posse absolute committi, quemlibet exequi posse, & debere, ex prima oblatione constat, & quidem de ministeriis, & officiis propriis Angelorum beatorum, tam erga Deum ipsum, quam erga creaturas alias rationales, siue Angelos, siue homines, ex Dei posita voluntate, cuique suum officium, & ministerium contigisse citra dubium est, de Dæmonum vero propriis ministeriis, & officiis, cum erga Dæmones alios, tum erga homines an ex Dei posita an permissiva solum voluntate mediate, vel immediate suum unicuique prouenerit? sub indice adhuc lis est. Quoniam vero Angelorum beatorum ministeria ad valde diuersa iis, quæ Dæmonibus exercenda ex suis ministeriis propriis sunt, obeunda, fuerunt à Deo instituta, & unicuique designata, ut ex dicendis patebit, seorsim, & primo de Angelorum ministeriis, & officiis, secundo de officiis, & ministeriis dæmonum agemus.

QVÆSTIO I.

De Angelorum beatorum ministeriis erga Deum & Angelos alios.

IXIMVS nuper Angelos beatos, cum erga Deum, tum erga Angelos alios, tum erga homines propria, & specialiter à Deo ipsis data, ac designata ministeria, & officia ad munia aliqua obeunda habere, Pro quibus cuique assignandis memoranda sunt, quæ diximus de hierarchiis, choriisque Angelorum, disputat. 2. quæstione 5.

CERTAMEN I.

Ministeria Angelorum erga Deum, & Angelos alios statuuntur.

1. Officia quæ erga Deum beati & Angeli exercent, suntque aliquibus propria, nec omnibus communia ratione status beatitudinis, inuestiganda sunt: & enim Deum ardentissime super omnia amare (pro cuiusque naturali voluntatis, ac supernaturali facultate charitatis habitu ex parte potentis, & Dei clara visione ex parte obiecti, Dei scilicet, & amandi) tenentur: unde rursus obsequendi Deo, in omnibus ad nutum, ut in nullo, ne leuissimo quidem, ab eius sibi nota voluntate, siue omniſiue, siue communiſiue possint abſcedere, necessitas, etiam antecedens, beatis Angelis ex suo felicissimo statu fit. Sed vero hæc omnia ex ministerio, officioſiue proprio, & speciali aliquibus Angelis à Deo commisso, & designato, non esse, vel in constat: quia in eis exercendis, atque erga Deum obeundis, Angeli beati omnes communicent. Secundo, quia in eis omnibus obsequiis Deo præstandis, & beata nunc separata animæ iustorum, & corporibus suis demum per resurrectionem restitutæ, reductis iustis æternum cum Angelis communicabant. Ex status ergo beatitudinis felicitate summa communi, non autem ex speciali ministerij prerogatiua ea erga Deum obsequia Angeli exhibent beati, igitur ministeria, & obsequia actualia Angelorum erga Deum, ex officio, & ministerio habituali spectant. *Christoph. de Ortega, de Deo Uno, Tom. I. l.*

cialiter ipsis à Deo designato, & concessio, ex habita alia esse debent ab eis, quæ ex statu beatitudinis communi ab omnibus Deo exhibentur, & quæ Angelorum aliquibus non autem omnibus conueniant.

2. Ea vero sunt in Seraphinis ardentissimis erga Deum amor, ex quo in via specialiter & præ ceteris aliis Angelis exercito, & naturæ suæ ad eum concipiendum aptitudine expeditione, & promptitudine maiore primum chorum hierarchiæ primæ, & supremæ honorem, & nomenclaturam Seraphinorum fuisse sortiti, in Cherubinis plenitudine scientiæ, de Deo, siue profundior, penitior, atque ex creatis penitissima Dei contemplatio, ad quam chorumque Cherubicum hierarchiæ eiusdem secundum, eiusque nomenclaturam, ex naturæ etiam suæ maiori promptitudine, & expeditione ad Dei contemplationem, & speculationem perfectiorem, eiusque in via exercitio cum ex naturalibus tum ex reuelatione obtinuerunt. Tertium ministeriale, & ex officio obsequium Deo ab Angelis exhibendum est ab Angelis tertij, & postremi chori hierarchiæ primæ, & supremæ, à Thronis scilicet, qui pacatissimæ Dei sedes, solique sunt: quibus Deus specialiter inſidet suamque maiestatem ostentat. Quibus gradus honorem, nomenclaturamque obtinuerunt, cum ex naturæ promptitudine & propensione maiore effectiua, ut se Deo ad id ministerium summitterent; ut Deum pacatissime ipsis inſessurum reciperent, cuiusque maiestatem, & gloriam eiusmodi receptione creaturis cunctis ostentarent, omnem suam connaturalem, tum supernaturalem in utroque genere maximam, ei ministerio, & pedibus Dei, absque vlla mentali perturbatione commotione, aut designatione in via etiam dicantes, & consecrantes.

3. Hæc ergo promptitudine expeditione, & quasi propensione, & inclinatione istorum omnium Angelorum, cuiusque ad actus præfatos, atque eorum actuum præcellenti exercitio à Deo attentis ad præfatos hierarchiæ, choros ad eorum actum, & obsequiorum Deo, ex officio, & ministerio proprio exhibendorum exercitium perpetuum, aduocati, ac designati Angeli à Deo sunt ut constat ex dictis citat. disputatiōne 2. quæstione 5. certamen 1. à num. quæ ministeria, qui ad eum, quasi personaliter obsequiis suis, & immediate pertingunt Deo coniunctiores, & quasi Cameræ, & secreti familiares intimiores, eos Angelos constituunt. Porro in duarum hierarchiarum inferiorum Angelis nullum ministerij specialis obsequium Deo immediate, & quasi personaliter ex officio, & ministerio eorum alicui, vel aliquibus proprio, inuenio, quod non ex statu communi beatitudinis proueniat; nisi, quod eorum quiuus, dum ministerium proprium suo gradu, & ordine erga creaturas alias commissum, ac demandatum à Deo industriè solet, ac studioſe obit, Deo quidem obedit, gratumque subinde ipsi opus exequitur & offert; quod tamen cuius bene, & ex Dei lege, & voluntate operanti commune est, nec ex aliquo proprio, & speciali officio, & ministerio erga Deum exercendo proueniens. Nec illa Angelorum, ac Beatorum omnium in regali Dei speciali empyrei aula, speciale aliquod ministerium erga Deum, quasi personale, & Deum ipsum immediate, & specialiter pertingens importat, sed commune celestis illius aula, & Patriæ ciuium ad curiæ, & aula regis maiestatem ornatum, & gloriam, cui ministeria, & dignitates, & potestates diuersæ eis à Deo erga creaturas alias concessæ, non parum inferiunt, dum tam multos, curiæ, & aula illius celestis incolas illustiores reddunt, ut ex humanis licet facile colligere.

4. Illuminationem aliorum Angelorum ab alijs
m m
suo

sive à Deo mediate per Angelos alios, eorumque ministerium negavit Durandus, in 2. disputat. 1. r. quæstione 3. numero 10. asserens casualiter, siue active Angelos à solo Deo immediate illuminari, quin ab alio Angelo eius illuminatio aliqua natura, & causalitatis veræ physica, & realis prioritate procedat; tamen si censura gravis metu addat: vnum Angelum ab alio per consequentiam quandam illuminari, vt ita scholasticis reliquis aliquantulum, verbis saltem æquiuocis, morem gerat, nec adeo aperte testimoniis Patrum, præcipue Dionysij, communis hac in re magistri, aduersetur, est autem illuminationis huius vnus Angelus ab alio per consequentiam, Durandi sensus, & explicatio, seu probatio ab ipso adhibita ibidem: quia, cum Angeli in diuini luminis irradiatione continentur, quod vni sui luminis communicat, siue scientia sua ipse, ac seipso veritatis reuelat cæteris ab ipso ac seipso reuelari consequens est: & prius quidem ordine dignitatis Angelis dignioribus, & hierarchiæ, choriue superioris, quam aliis minus dignis, & inferioris chori, & hierarchiæ. Hac, inquam, ratione explicat Dionysij testimonium ex capite 14. de celesti hierarchia, quod solum sibi obicit Durandus, sed insufficiens, cum dicat Dionysius vnum Angelum acceptam intelligentiam, seu illuminationem, communicare inferiori; atque hunc à superiore erigi, & excitari, à quo quasi digito viam monstrante edocetur: quæ causalitatem superioris ad inferioris illuminationem, nec solum prioritatem illuminationis ordine dignitatis demonstrat, illa, etiam, quæ dixerat, capite 3. medio, ordinem hierarchiæ, seu gradus hierarchici postulare, vt alij purgent alij purgentur, quidam illustrent, alij perficiant, alij perficiantur, & capite 8. Angelos secundæ hierarchiæ purgari ab Angelis primæ. Ac libro de Ecclesiastica hierarchia, capite 5. titulo de sacerdotalibus perfectionibus, ait inferiora per superiora, tandem in Deum reduci, quæ & alia, num. 6. ex Dionysio recitanda absque actione aliqua superiorum Angelorum in inferiores fieri nequeunt aut intelligi. Adde illam continuationem illuminationis, veritatem & secretorum Dei Angelis omnibus falso, & absurde à Durando supponi; alias nulli reuelare aliquid posset Deus, quin omnibus; contra ius secreti, quod ne creatura rationali denegatur; & contra id, quod factum in misterio incarnationis vidimus, ita soli Gabriel reuelato, vt nihil ad ipsum, quous gradu, spectans alteri Angelo fuerit commissum.

5. Idcirco dico primo, contra Durandum; alios Angelos, ab aliis Angelis illuminari eisque mediis à Deo, ac proinde non omnes immediate ab ipso Deo illuminari dogma certum Theologicum, Ecclesiasticum, & pene fidei est, & quod absque ingenti temeritate negari nequeat. Primum patet, quia est omnium Theologorum nullo dempto conclusio. Secundum etiam, quia est totius Ecclesiæ, & si non definita sententia. Tertium, quia id se ab Apostolo Paulo Præceptore, seu imitatore, vt ipse ait, suo dedisse, testatur Dionysius, capite 6. de celesti hierarchia, cuius testimonio non potest absque ingenti valde temeritate fides, non deferri, sicuti & quod ea Paulus ex Dei reuelatione didicerit, vnde ingentis valde temeritatis notam Durandi sententia meretur. At dicit, Augustinum, capite 58. Enchiridij asserere nihil de hoc certum esse: est enim certum item opera Dionysij multo tempore fuisse suppressa, nec facile obuia, & quorum exemplaria, ad paucorum manus, etiam studiosorum, & doctiorum Patrum erant: vnde nec Gregorius Magnus, Augustino posterior, illa viderat; siquidem Dionysij sententiam de missione Angelorum, non ex eius lectione, sed ex aliorum relatione commemorat homil. 34. in Euangelia, quare Augustinum Dionysij opera, & sententiam hanc, quam,

ne quidem ex aliis memorat, non vidisse certum esse debet; & sic ibi, quia Dionysij hac in re toties repetitam, & constantem sententiam ab Apostolo acceptam non viderat, incertam existimat. Sed ratio, quæ Durandus scholasticorum omnium, & Dionysij auctoritatem, communemque Ecclesiæ sensum à Deo magna temeritate præterit leuissima est, non solum, vt à recentioribus perfunctorie lecta recitatur, vt facilius impugnetur, sed vt apud ipsum est, atque à nostro Valquez fideliter proponitur: disputatione 216, capite 1. numero 2. §. *Hac igitur doctrina*, quia Deus solus est causa proxima omnium, quæ pertinent ad statum beatitudinis, tam essentialis, quam accidentariæ, tam formalis, quam obiectiue, quam illuminationis Angelorum, tam formaliter quam obiectiue sumpta, pertinet ad statum beatitudinis (siquidem est reuelatio mysteriorum, quæ ad statum beatitudinis, saltem accidentariæ, Angelorum spectant, aut aliquando spectant: ergo illuminatio Angelorum omnium à solo Deo proxime, & immediate causatur, sed maior est falsa quæstio ad beatitudinem accidentalem ab eo sua defectibilem: vnde cumque enim, & à quocumque immediate scientia, & illuminatio obiectiue cuius cognitione Angelus illustratur atque accidentariæ gaudet, mediate vel immediate proveniat, atque illuminaretur gauderet, atque accidentariæ beatificaretur. Quod cum à Deo tandem, vt principali auctore, ac disponente providentia conaturaliori, vt per superiores causas, & ministros inferiorum commodis prouideret, nil improprietatis, imo vero multum aptissime proportionis habet, vt ex Dionysio dicemus vt, in hierarchia Ecclesiastica, vt per superiores immediate cooperantes inferiorum sanctificationi, & salutem (quæ maius quidquam accidentariæ illa beatitudo est) prouidit, sed permixta maiore, minor absolute falsa est, siquidem illuminationes, & reuelationes inferiorum, & secretorum Dei Angelis ab ipso factæ, (vt non omnes) plurimæ non ad accidentariam eorum beatitudinem, sed ministeria salutis hominum necessaria spectant: vt de eorum pluribus, & plerisque, quas ex scriptura nouimus, constat, quod autem insuper Durandus pro sua insinuat sententia de supernaturalitate necessaria obiecti illuminatione proponendi, & confortatione intellectus illuminandi (quæ vi & obiecti supernaturalis propositio, à solo Deo fieri immediate debeat) dissectum ex dictis est: christique ex dicendis cert. 2. de materia illuminationis, & modo, quo ea fieri immediate ab Angelis debeat relictur.

6. Dico secundo, Angelis superioris hierarchiæ, & gradus, seu chori intra earum quatuor hierarchiarum inferioris hierarchiæ, & gradus Angelos illuminant iuxta Dei voluntatem, & vt à Deo iubentur iuxta horum statum, & obeunda ministeria. Conclusio hæc æque est certa, ac præcedens: quia simul veraque à Dionysio, Patribus, & omnibus (durando excepto) scholasticis traditur, dixi autem, iuxta Dei voluntatem, & inferiorum statum, & ministeria obeunda: quia dubium non est, quod plurima superioris gradus, & chori hierarchici Angelis reuelare Deus possit, quæ ad speciem statum, conditionem beatitudinis Angelorum chori illius, & ministeria spectent, quæ nusquam ad statum conditionem, & ministeria Angelorum chori, & gradus, hierarchici inferioris pertineant: quare, rebus eis sint à superioribus Angelis communicata. Probatum conclusio primo ex scriptura lauda. Probatum conclusio iam recitandis testibus, & aliis decursu disputationis recitandis. Secundo, ex Dionysij testimoniis pluribus. Primum ex cap. 1. de celesti hierarchia. ubi indultum sibi sacratissimum iubar assatum hauserint, superioris hierarchiæ, & chori Angeli, hoc ipso postmodum absque inuidia sequentibus fundant, arguunt

in hoc ipso diuini obtemperant legibus. Ac rursus ordinem hierarchiæ, seu hierarchicum postulare. Vt alij parentur alij parent: quidam luce non solum doctrina illustrantur, quidam illustrent, aliqui perfectantur, alij perfectant, quod non solum de ordine vniuersæ hierarchiæ ad aliam, sed de ordine chororum intra hierarchiam, quamlibet ordinarum intelligit, quia, & hic ordo hierarchiæ est, & capite quarto, sub med. clarius expressit dicens legem ministerio Angelorum datam, & per Moysen ad nos peruenisse: quasi illud ordo diuine legis sentiat: ea, quæ secundum locum obtinent, ab eis, quæ primum ad diuinitatem erigunt, & excitant; Et enim, non solum in summis, atque in finibus montibus, sed in eis etiam, quæ sunt eiusdem ordinis, hoc lex à Deo sancta est: ut in quacunque hierarchia, & primi sint & medi, & postremi ordinis, inferiorumque superiores sint, eisque, quasi digito viam monstrant, adiunguntque ostendunt ad diuinitatem, illustrationem, atque consociationem, & rursus. Statuit summus ille, ac supersubstantialis omnium ordo per singulas distinctiones primos, & medios, extremosque esse ordines, atque virtutes: ut scilicet inferiorum spirituum excellentiores, quique preceptores, ac duces sint: ac ibi, tanquam spiritus supra mundanum intelligunt modum rerumque rationes diuine illustrationibus sibi accommodatis dicunt, & rursus ad propinquiora, & cognita, quæ didicere, transmittunt. Item capite septimo, ait de Seraphinis, inferiora agmina ad sui similitudinem potentissime subeunt, lucida, illuminantque proprietate totius obsecratis expulsi, de Cherubinis, indultam sibi sapientiam, in sequentia, & inferiora transfundunt, cap. insuper 8. de secunda hierarchia ait, Purgatur, illuminatur, atque perfectitur modo quo diximus (capite scilicet tertio,) ex sacris diuina intelligentia fulgoribus in illam per primos, superiorisque distinctionis officium secundo loco manantibus. Est autem obiter aduertendum, cum Sancto Thoma, questione 106. articulo secundo ad primum & scholasticis reliquis purgationem, illuminationem, & perfectionem, eiusdem realiter actus nomina esse: quæ quatenus lucem conferunt illuminationi, quatenus tenebras nescientia, seu lucis negationem pellit, purgatio, quatenus veritatis cognitione intellectum perficit, eius perfectio dicitur. Atque ibidem iterum, quod legimus (Zachariæ) per Angelum in alium Angelum cuiusdam rei peruenisse notitiam euidentem indicium esse arbitramur perfectionis à longinquo uenientis ac pro ipsius ratione in secundum perfectionis locum derivantis, capite 10. docet inferiores (gradu hierarchico) superioribus subaudire, & hoc de consilia exponere, eandem, ac totam de hac re doctrinam suam epitome tradit de Ecclesiast. Hierarch. capite 5. titulo de sacerdotalibus perfectionibus dicens. Inferiora per superiora tandem in Deum reduci per illuminationem, quam sacram efficientiam, & deificarum notionum transfusionem appellat. Denique membra humana metaphorice Angelis, applicans, & explicans, vltima de celesti Hierarchia, ait, Dentis, quod alimenta adhibita diuidit, vnaquaque enim essentia, quæ mente prædita est vnicam intelligentiam à diuinitate traditam accepit, ut quadam, quæ alius natura consilii, diuidit, amplificant, pro capite, & ductu inferioris.

7. Consonant Athanas. libro de communi essentia, scribens. Cherubin, & Seraphin, sine ullo mediatore, aut interprete à Deo consilium, & ab eis erudiuntur inferiores ordines, atque ita deinceps ceteri pro suo gradu. Sophronius encomio de Angelis, ita Seraphinis allocutus. Splendorem, quantum sui est, absque ullo medio excipitis, exceptumque ceteris mentibus, & intelligentiis communem facitis. Damasc. lib. 2. cap. 3. illud quidem perspicuum est: eos, qui præstantiores sublimioresque sunt

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tom. II.

splendorem, & cognitionem inferioribus imperire Bernardus, 5. de considerat. cap. 4. Sic de Cherub. ait: ex ipso sapientia fonte ore altissimi haurientes, & resurgentes fluentia scientia vniuersis ciuitibus suis. Rursus homil. 1. super. missus est; Lucæ 1. præfatae suæ sententiæ innitens Gabrielem à Deo, missum dici censet quod non sit ex gradu inferiore, sed ex eo, qui gradum hierarchicum superiorem non habeat. Quia non ab alio forte excellentior se (ut anget) spiritus sed ab ipso Deo missi perhibetur. Propter hoc ergo positum est à Deo. Quam Bernardi rationem laudat noster Salmeron. capite 3. tract. 3. §. Neque vero obstat, subin. eaque sententiam suam Andree Hierosolimitani: ferm. de salut. Angel. Damasceni de dormit. Virginis, Cedreni in compendio historiar. Gregorij hom. 34. in Euang. ante med. & Bernardi proxime, Cardinalis Senogallia in Dehaecordo sententiam de primo ordine, & gradu hierarchico Gabrielis, quod, scilicet, ex Seraphico sit, confirmat: vti id ipsum multo eruditioris, & nationum pondere probauerit toto eo. §. & antecedente, §. dupliciter, med. ab illis verbis. Nunc illud inter agamus, probareque pergit, §. ex quibus verbis Danielis. Rationes huius conclusionis tetigit Dionys. ex connaturali Dei providentia in creaturarum administratione, ut, scilicet, per superiores eorumque interuentu in inferioribus agat, & cum eorum virtutibus intermediis, generali tamen eius concursui subiectis cooperetur. Aliam etiam tetigit de maiori capacitate, & perfectione intellectiva Angelorum ordinis hierarchici superioris, & maxima ordinis supremi necessaria, ut inferioris ordinis Angelos illuminatione doceant, siquidem ex rei natura Doctor, & magister melius, perfectiusque, quam discipulus intelligere debet, quæ docet. Tertia est, quia Angeli supremæ hierarchiæ, & chori Deo familiaris, coniunctius, quæ assunt, quasi cubicularij, & ut Hispanice dicamus, grandes de la camara de Dios: titulo autem familiarioris, coniunctioris Deo assistentiæ continuæ perpetuæ ex munere, & sui gradus hierarchici officio Deus, connaturaliter loquendo, mysteria, & secreta sua debet primum communicare, & per hos proxime gradu hierarchico coniunctis, & sic deinceps, quæ vnicuique secundum suum inferiorem, & distantiorem, & Dei voluntate, communicari expediat, ut disp. 2. quæ. 5. certam. 1. à num. 5. diximus, & humanis exemplis monstrauimus; dixi connaturaliter. Potest enim absolute Deus per inferiores Angelos de secretis, & mysterijs suis superiores Angelos instruere, imo & per homines etiam, iuxta illud ad Ephes. 3. ut innotescat Principibus per Ecclesiam ut bene, Val. quæ, disp. 2. 17. num. 2. Soar. lib. 6. cap. 15. num. 18. & si hic instructionem hanc superiorum ab inferioribus Angelis, vel hominibus illuminationem vocari nolit, quod de propria, & stricta, & hierarchica, de qua hic verum habet, cum actus ille ex hierarchico illo gradu, & ministerio non proveniat, sed, de illuminatione absolute dicta, sub qua hierarchica continetur. Accedit titulus excellentiæ charitatis & amicitia supernaturalis, quæ supremæ hierarchiæ, & chori Angeli Angelis inferiorum graduum hierarchicorum excedunt: quo titulo plura, & immediatius secreta Dei reuelanda sunt: ut in humanis vfu venit, & insuper naturalibus, & diuinis seruari debere, atque à se seruatum Christus Dominus aiebat. Ioan. 15. vos autem dixi amicos, quia omnia, quæ audiu à Patre meo, nunc feci vobis.

8. Sed ex his rationibus postremis difficultas suboritur, titulo enim cum maioris, & coniunctioris assistentiæ Deo, & excellentioris in ipsum amoris, chorus solus supremus hierarchiæ summæ, qui Seraphinorum est, videtur immediate à Deo secretorum, & mysteriorum Dei reuelationes, & illuminationes recepturus, ac

mm 2 in

in secundum Cherubimorum, connaturaliter loquendo, immediate transfusus ut ex Dionysio, & Patribus ac scholasticis omnibus docemus. Ex ratione autem secunda ab eodem Dionysio tacta, praestantioris intellectus, & intelligentiae eorum, quae aliis per illuminationem, & doctrinam tradenda sunt, necessaria in Magistro, quam in Discipulo edocendo; siquidem Cherubinos praestantioris Seraphinis intellectus, & intelligentiae veritatem esse certa apud Dionysium, Patres, & scholasticos sententia est, quam, & nos disputatione 2. quaestione 5. statuimus, atque à non leui difficultate peculiariter vindicamus: inde vero fieri videtur, ut quaecumque à Deo secreta, & mysteria reuelentur, melius, perfectiusque, connaturaliter loquendo, percipienda intelligenda, ac penetranda à Cherubinis, quam à Seraphinis necessario sint: ac proinde Cherubinis, ut perfectius perciperent aptiusque subinde, & alios docturis esse immediate à Deo reuelanda ut Seraphinos doceant, atque illuminent. Nec satis est plerumque in humanis Magistrum hebetioris, imperfectiorisque intellectus, & intelligentiae esse, discipulum vero ingenij acutioris, ac perfectioris intelligentiae veritatem, quas à Magistro edocetur: tum quia magisteria, & discipulatus, non ex natura rei, uti in Angelis diximus, sed ex accidenti apud homines contingunt: tum etiam, quia, si quid euasio praestaret, Dionysij rationem euerit. Nec magis praestat, si ex parte difficultati cedas, ac dicas, Cherubinos, ac Seraphinos aequè immediate à Deo, nec alios, per alios illuminari, ut expresse Athanasius recitatus, numero 7. initio pro quo non contemnenda ratio occurrit, quia propinquior assistentia, & strictior charitatis, & amicitiae supernaturalis cum Deo coniunctio Seraphinorum immediatam ab ipso illuminationem requirit, & si minus perfectae intelligentiae, quam Cherubini sint; qui etsi non sint à Deo, & assistentiae propinquitate, & amoris coniunctione Deo coniuncti, tamen perfectioris intelligentiae, atque ad magisterium, & illuminationem aliorum sunt aptiores: ut in vtriusque, quod vnus tituli excellentiae deficit praestantia tituli alterius compensetur. Non tamen praestat, quia Dionysij, reliquorum Patrum, & Theologorum (qui praestantiam eorum in vno, & defectum in alio apprimè norunt, & docuerunt) haecenus ex ipsis à nobis statutam sententiam euacuat: nempe à primo cuiusque hierarchiae choro inferiores, & nominatim à Seraphinis inferiores primae hierarchiae choros, ac subinde Cherubinos illuminari.

9. Respondeo tamen primo defectum minus perfecti intellectus Seraphinorum, quam Cherubimorum ex parte propositionis mysterij, & secreti reuelandi posse à Deo suppleri, ut perfectius his illud intelligant, percipiant, ac penetrant, ac eis illa immediate Deus reuelet, ut strictior cum ipso assistentia, & charitatis coniunctio reposcit, quod nullus inferior exigit hierarchicus gradus, atque horum proinde possint connaturaliter esse Doctores. Respondeo secundo, independentem ab eo supplemento diuino ex parte melioris, viuidiorisque propositionis mysterij reuelandi. Argumentum probare de perfectiore cognitione speculatiua veritatum pure etiam speculatiuarum, scilicet de practica, & practicarum, etiam veritatum cognitione, cuiusmodi sunt mysteria, & secreta Diuina, omnia, quae illuminationis huius materia sunt, esseque solummodo possunt, ut certamine secundo, ostendimus: sunt enim, quae ad arctiorem cum Deo coniunctionem affectiuam, cum Angelos, tum homines ducant, reddantque proinde diuinitates, constat autem, ex dictis citato loco, ex disputatione secunda, in Seraphinis perfectiorem practicae cognitionem esse ad amorem Dei, ar-

ctioremque cum ipso affectiuam coniunctionem, quam sit in Cherubinis perfectior speculatiua, & physice considerata cognitio: unde, & in ordine ad alios ad arctiorem effectiuam coniunctionem ducendos, inducendosque practice erit Seraphinorum cognitio quam Cherubimorum perfectior: tum ex Ciceroniano illo apophthegmate. *Arctior Orator, si iudicem velit accendere*, frequentissima experientia comprobato: tum quia, ad negotianda, quaecumque obsequia, grata, & iucunda, ei quem vehementer ardemus, ut Seraphini Deum, ingeniosior longe amor, quam intellectus est, valdeque indoluit alius de amato, eiusque rebus concipiendo, alique proponendo, ut eorum amorem ipsi, & estimationem conciliet, quam de eius intellectu possit praesumi, ac non amantes, quantumvis ingeniosi, concipere, ac proponere alii possent: ita ut, licet amor pars ingenij physice non sit, illud tamen ita circa amatum acuat, eiusque vires totas exerat, atque erga illum distendat, ac incernat acutum, ut acutissimis modis in eo praeualeat, ac prudenti estimatione totum amantis ingenium moraliter sit, id quod quisque ad denter amat experitur atque in Dei seruis, cum ardentem amantibus verbis, & operibus experimur, in Deo, eiusque perfectionibus penitus penetrandis, atque ad alios Deo lucrandos proponendis, utque ad stuporem supra naturalem mentis suae, & subtilioris aliorum caprum ingeniosos illos esse, ac indultissimos.

10. Illud demum hic examini scholastico subesse potest. An scilicet Angeli, non solum Angelos beatos gradus hierarchici inferioris illuminent, sed & malos Dæmones damnatos: & illuminare illos etiam illuminatione hierarchica de qua loquimur posse, & de facto illuminare videntur. Siquidem plura Dei consilia & mysteria, ex Dei voluntate, & decreto posse Angelos Dæmonibus manifestare, extra controuersiam est, & de facto esse illis manifestum ex variis scripturae locis facile colligitur, Angelos autem omnes etiam infimae hierarchiae, superioris ordinis, cunctis Dæmonibus, ad Dei secreta, & mysteria cognoscenda, aptiores, et proinde posse eis illuminatores esse, certum inde est. Et si enim Dæmones plures nobilioris naturae, & perfectioris intellectus plenius Angelis sint, atque eorum non pauci Angelis primae hierarchiae summis, Seraphinis, scilicet, & Cherubinis speciei, & naturae praestantia, & nobilitate aequales; tamen statim perpetuae damnationis, & inimicitiae Dei sunt ab ipso longe remotissimi; è Dei autem ciuitatione, cum assistentia, tum amicitiae ardore, & proximior ad mediatus, vel immediatus cognoscenda mysteria, & secreta diuina gradus proximiores Deo, ac superiores, vel remotiores, & inferiores Angelorum disponuntur: quare in ordine ad id à Deo infra omnes Angelos infimos etiam Dæmones sunt, ut nullum habeant gradum: ac proinde connaturalissime fiet, ut ab infimis etiam Angelis de Dei mysterijs, & secretis Dæmones instruantur, atque illuminentur; & si quandoque à Deo ipso (ut ex libro Iobi constat) super absoluto iure, & potestate ut eute fuerint instruantur, & illuminantur; ex quibus colligi videtur Dæmones illuminatione proprie hierarchica, de qua loquimur, ab Angelis illuminari.

11. Censeo tamen Dæmones ab Angelis illuminatione propria, & hierarchica (de qua agimus) nusquam illuminari de facto, nec de possibili, & in usquam illuminari de facto, nec de possibili, & in usquam de mysterijs, & secretis diuinis instrui ex Dei voluntate ab eis possint, & quandoque instruantur. Moueor primo, quia illuminatio vnus est Angelis ab alio, (de qua Dionysius, Patres, & Theologi omnes) actus hierarchicus est per Dionysium.

sum, & Patres recitatos, & Theologos omnes: at-
qui secreti diuini transmissio ab Angelo in dæmo-
nem actus hierarchicus non est; ergo nec propria, de
qua agimus, illuminatio. Minor probatur: quia actus
hierarchicus is solum est, qui prouenit ab Angelo ra-
tione sui gradus, & officii, seu ministerij proprii hier-
archici gradui illi hierarchico destinati; aut instru-
ctio, & reuelatio mysterij, aut secreti diuini dæmoni
ab Angelo facta, nequit prouenire ab aliquo officio,
& ministerio proprio, & destinato alicui gradui hier-
archico: ut patet ex officiis, & ministerijs propriis,
cuique choro, & gradui hierarchico, à Theologis; &
à Dionysio designatis; ergo nequit esse actus hierar-
chicus. Confirmatur ex ratione ipsa pro affirmatiua
parte data, quia, quod Angelis competit ex statu bea-
tifico omnibus communi, non autem ex gradu hier-
archico, cuique proprio, non competit eis, ex officio,
& ministerio aliquo hierarchico: sed superioritas
Angelorum respectu dæmonum, ut hos connatu-
raliter de secretis Dei instruant, ac proinde ipsa in-
structio, non conuenit alicui Angelo ex gradu suo
hierarchico, proprio officio, & ministerio, sed ex
statu beatitudinis cunctis communi, ut ea ratione di-
cebat; ergo, nec superioritas, & potestas connatu-
ralis dæmones instruendi, neque ipsa instructio est
potestas, actusque hierarchicus Angelorum, ac proinde
nec propria hierarchica illuminatio, de qua agimus.
Probat secundum conclusio: quia illuminatio vnius
Angeli ab alio cum actiua, tum passiva, de qua hic,
tota intra ordinem hierarchici cum est, & continetur,
quin ad aliquam creaturam rationalem extra hierar-
chias, & gradus hierarchicos omnes posita exten-
datur; dæmones autem extra hierarchias, & gradus
hierarchicos omnes sunt positi; ergo eorum ab An-
gelis illuminatio propria, & hierarchica non est. Ma-
ior probatur: quia & si notissimum Dionysio, & Pa-
tribus, ac Theologis sit, ac fuerit, homines de pluri-
bus à suis custodiis infimæ hierarchiæ Angelis, in-
strui, tamen huius hierarchiæ, Angelis actiua illumi-
nationem, non tribuerunt, ergo quia illuminatio-
nem, de qua hic, ad aliquem extra hierarchias earum-
que, atque gradus omnes non extendi censuerunt.

12. Vigetur: quia ea de causa, à Dionysio, Patri-
bus, & Theologis Angelos omnes, in hoc illumina-
tionis negotio tripartitis, scilicet in Angelos,
qui non illuminant ab Angelis, alios illuminant, atque
in negotio illuminationis angelicæ actiue solum se
gerunt, & in Angelos, qui ab aliis illuminant alios il-
luminant, ac proinde actiue, & passiuæ se in illumi-
natione habent, & in alios, qui illuminantur, non autem
illuminant, ac se passiuæ profus in illumina-
tione gerunt: quo non solum actiua illuminationem
Angelorum (de qua hic) infimæ hierarchiæ, &
chori, seu gradus hierarchici in dæmones, & homi-
nes omittunt, (ut argumentum hoc ab auctoritate,
negatiua solummodo esse censi possit, sed expresse
negant illuminationem actiua propriam ad ali-
quem, extra omnes hierarchias, earumque gradus,
& choros hierarchicos positum (vnde dæmones positi
sunt) in Angelis esse, dariue vique posse. Tertio
principaliter probatur conclusio, ac probationes da-
te confirmantur: ex natura, & essentia ipsa illumina-
tionis de qua agimus definita à Dionysio de celesti
hierarchia, c. 1. dum hierarchiam, sic definit, est sacer or-
do, scientia, & actio, quæ ad diuinitatis similitudinem
(quod eius fieri potest, accedit & proportionem illustra-
tionum quæ ei diuinitas datæ sunt ad Dei intentionem
traducitur: ubi ab illis verbis, & actio, quæ, om-
nem actum hierarchicum ac subinde actum illumina-
tionis, de quo inferius agit, definitur. Ex eis autem
verbis sic arguo, à actio hierarchica illuminatiua, seu
propria illuminatio est, quia illam tunc recipiens, tum
agens ad Dei similitudinem accedit, ad eiusque in-
tentionem traducitur; atqui dæmon in statu damna-
tionis nulla instructione de mysterio, secretone ali-
quo Dei ab illo Angelo facta adducitur ad intentio-
nem, & voluntatem Dei, neque ad Dei similitudi-
nem accedit, neque accedere, adducere ad alteru-
trum potest. Secundo quidquid dæmonibus ex my-

sterijs, secretisque diuinis reuelatur, ipsis nusquam
proficuum, & practice perfectiuium est, nec alicui
cui ipsi bonum velint, sed omnia ad eorum malum
pauam, inuidiam, & rabiem: vnde, & si in pura spe-
culatione sistendo intellectus eorum manifestatio-
ne, ac proinde dæmones ipsi perficerentur, eisque
bona, ea manifestatio foret, aut, cum ex ea, non, ni-
si pæna, dolor, ira, rabies, & inuidia eis accrescat illos
absolute perficere, bonumque, & perfectionem abso-
lute afferre non possunt: ut de fide supernaturali,
quam eis ad tremorem, & pænales alios affectus
Deus, ut diximus, concedit, fatendum est. Confirma-
tur: quia manifestatione, seu intimatione, sententia
vel mortis, vel ad tritremes reus dubio procul, de eo,
quod ignorabat instruitur, atque veritatem, quam ig-
norabat cognoscit, & ibi sistendo, eius intellectus
perficeretur, bonaque illi ea cognitio foret; aut, quia
doloris, tristitiæ, & cruciatus causa est, nec bona Reo,
nec perfectio absolute est; illuminatio autem omnis
etiam late, nedum stride, & proprie sumpta (de qua
hic) bona, & perfectio absolute illuminati esse debet,
quod si bona hominibus sint secreta diuina, quæ, ex
Dei voluntate dæmoni ab Angelo reuelantur, ut ea
hominibus manifestent: id quidem hominibus bonum,
dæmoni vero malum est; atqui quod proinde,
non, nisi inuiti faciunt, & coacti, cum homines pesti-
me oderint, eorumque saluti inuideant, ac de se se
eorum perditionem anxij procurent.

CERTAMEN II.

De illuminationis angelicæ materia & modo
quo ab Angelis fit.

1. Circa materiam illuminationis, seu veritates,
quas illuminatione propria, & hierarchica, po-
test Angelus superior inferiori manifestare, suppo-
nenda aliqua sunt. Primum notitia, seu visionis bea-
tificæ obiectum non esse illuminationis hierarchicæ,
de qua hic obiectum, seu materiam; quia Deus ipse
obiectum, sui visionem intuitiuam, cuique beatorum
pro meritorum mensura, & quantitate se ipso, nec villo
intermedio Angelo communicat, nec ultra eam men-
suram ulterius alicui Beatorum à Deo adhuc augebitur
augeriue vique poterit. Secundo quia illuminatio
supremorum Angelorum primæ hierarchiæ, & chori
supponit Angelos beatos omnes, & cum visionem
ac per hierarchias, & choros dispositos; ergo Deus ipse,
non est obiectum, seu materia illuminationis hierar-
chicæ strictæ, & proprie; de qua hic, sed præsuppo-
sitæ intuitionis, & ante illuminationem hierarchi-
cam præuisum. Tertio, constat ex testimonijs Dio-
nyfij, & Patrum recitatis ubi illuminationem, ex il-
lustrationibus, eius veritatis, quam ante illam (ne
summi quidem Angeli fiebant) à Deo in hos imme-
diate immisissimorum habere, atque initium sumere
docent: Deus autem ipse à nullo Angelorum, in vlla
hierarchia posito nesciebatur. Confirmatur: quia illu-
stratio de visione Dei beatifica, qua Deus, ut in se est
videtur, nusquam dicitur. Confirmatur secundo: quia
illuminatio est actus purgans, illuminans, & perfici-
ens illuminatum ut ex Dionysio retulimus, & ex-
plicauimus cert. 1. n. 6. purgans scilicet à nescientia:
illuminans tenebras, & obscuritatem intellectus An-
gelici circa obiectum illuminatione manifestatum:
perficiens illum eiusdem obiecti & veritatis cogni-
tione, quam causat, in illuminato, circa Deum autem
ipsum in nullo Angelo, infimo etiam postremæ hierar-
chiæ, nescientia, ac tenebræ sunt cum clare illum
pro naturæ prioris ad omnium in suas hierarchias, cho-
ros, gradusque hierarchicos, distinctionem, & dispo-
sitionem omnes Angeli videant: perfectio autem in
eo clare videndo absolute, seu quatenus ex parte ob-
iecti est, in nullo esse ob eandem rationem potest, ex
parte autem modi, seu intentionis videndi, illum ab
Angelo illuminante, nequit prouenire, sed ab specie
mm 3 impressa

intectum veritatis cognitione circa quam illuminatur. Secunda vero pars (quod scilicet obiecta, quæ Angeli, beati, vel de se, vel ex præsuppositis simul cognitionibus etiam circa supernaturalia possunt naturaliter cognoscere materia, & obiecta illuminationis hierarchicæ, non sunt) probatur quia illuminatio natura sua est completiva, & suppletiva virtutis naturalis intellectus Angelici ad cognitionem obiecti circa quod illuminandus est: atque circa, quæ vel de se, vel ex adiunctis, & præsupposita cognitione supernaturalis obiecti potest naturaliter intellectus angelicus cognoscere, completam habet eam cognoscendi virtutem naturalem, siue absolute, ac de se, siue ex adiunctis, & præsupposita supernaturalis obiecti cognitione; ergo neque deest naturalis eius virtus, aut naturalis eius virtutis defectus aliquis est ad præfata obiecta cognoscenda supplebilis; ac proinde, nec ad ea cognoscenda, illuminatio esse poterit, neque ea obiecta materia illuminationis. Probat secundum ex testimonio Patrum recitatis cert. 1. n. 6. & 7. conclusio, & simul probationis proximæ maior, in eis quippe dicitur *indultum Angelis summis adeo sacratissimum in bar. & splendorem, ipsumque à Deo seu fonte luminis eos habere, atque illuminatione ad diuinitatem erigi, & excitari*, & plura alia quæ ultra vires, & exigentiam naturalem intellectus angelici beati & notitiam mysteriorum, & obiectorum supernaturalium in via habitam instructi, circa quæ, vel mediare à Deo illuminandus Angelus est, cognitionem esse declarant, indebitaque potius, & gratuito à Deo concedi.

5. Confirmatur: quia illuminatione roborari intellectum illuminati ad obiectum eius cognoscendum s. Thomæ & aliorum scholasticorum plurium sententia expressa est, ac rite intellecta roboratione, ab omnibus debet concedi, vt mox videbimus. Roborari vero idem est, ac addi intellectui Angelici beati illuminandi robur (quod nec de se nec ex adiunctis notitia supernaturalium obiectorum, quam ex via ad statum beatitudinis secum tulit, & quam ipso ingressu necessario recipit) ad obiectum illuminationis percipiendum, quomodocumque robur illud addatur. Confirmatur secundo: quia obiecta omnia strictæ, & specialis huius hierarchicæ illuminationis, de se talia, Dei speciali, & indebita efficientia, ac reuelatione egent, vt cognoscantur, possintque in actu primo, proximo ab illuminato, cognosci, vt statim dicemus: sed nullum obiectum, ad quod intellectus, vel de se, vel notitia alicuius obiecti instructus cognoscere naturaliter potest, eget speciali Dei efficientia, aut reuelatione, vt ab intellectu ita instructo cognoscatur: ergo nullum obiectum ab intellectu angelico, vel secundum se sumpto, vel etiam instructo notitia præhabita obiecti alicuius, etiam supernaturalis, naturaliter cognoscibile, obiectum, & materia illuminationis specialis hierarchicæ de se esse potest. Ne autem de cognitione naturaliter habenda ab intellectu angelico, ex præsupposita notitia alicuius obiecti supernaturalis, cuiusmodi, & cuius obiecti sit, dubites. Dico non esse eiusdem obiecti, & eodem modo propositi, quod notitia præhabita obiectum erat. Id enim minime est vnum in alio, vel ex alio naturaliter cognoscere, atque ex eius cognitione præsupposita alterius cognitionem deducere, sed in præsupposita ipsa persistere. Aliud ergo obiectum ac diuersa cognitione cognoscendum est, verbi gratia, præsupponitur visio gratiæ, donec alterius supernaturalis Angelo infusi: inde naturaliter, eius physicas, & mea sententia de præfatione obiectiua visionis obiecti possibili) etiam metaphysicas passionem cognoscet, idem etiam obiectum partitis conceptibus, eiusque partibus poterit naturaliter cognoscere illud scilicet definiendo, quod simpliciter nouerat. Cum autem alterutra cognitio & notitia supernaturali præsupposita deducatur, supernaturalis etiam erit. Dices posse, aliquod obiectum naturaliter cognoscibile, ab intellectu angelico, vel nude sumpto, vel adiuncta alterius obiecti cognitione præsupposita; ipsi tamen casu ignotum (imo in mea sententia natura-

liter etiam euidenter notum: fidem enim cum euidente obiecti eiusdem, adhuc intuitiua, naturalis cognitione, consensio, componibile, & docui sapere, atque ex instructo probauit controuersus de fide, de Incarnatione, & his ipsis de Deo vno) reuelari Angelo superiori, & per hunc inferiori: ergo de eo esse potest hierarchica specialis illuminatio: ac proinde illud, & similia obiecta specialis hierarchicæ illuminationis obiecta, & materia esse poterunt. Negatur consequentia. Etenim reuelatio obiecti naturaliter ab intellectu angelico cognoscibilis æque connaturaliter fieret à Deo Angelis infimis, ac superioribus, quare illuminatio ex ea reuelatione & illustratione Dei inferiorum à superioribus facta hierarchica illuminatio non magis esset, quam, quæ ab inferioribus immediata Dei reuelatione illustratis, fieret superioribus: ac proinde ex officio, & ministerio proprio hierarchicæ, aut gradus hierarchici superioris non est; etiam cum ab eius Angelis obiectum illud reuelatum inferioris hierarchicæ, aut chori Angelis communicatur, ac subinde hierarchica stricta, & specialis illuminatio non est, sed quæ æque, ab homine, cui Deus immediate illud obiectum reuelaret illuminari Angeli possent. Requirit ergo obiectum hierarchicæ illuminationis eiusmodi esse, vt non solum reuelari à Deo possint, sed, nisi speciali Dei voluntate illa actiue physice, vel testificatiue manifestandi cognosci nequeant (quod naturaliter cognoscibilibus ab Angelo illuminando, non euenit) & pertineant ad ea, quæ non, nisi Deo, coniunctissimis, cum assistentia, tum amicitia, & charitate supernaturali, & familiarissimis (suprema hierarchicæ, & chori Angelis connaturaliori providentia oporteat ab eo, immediate reuelari.

6. Dico inde tertio. Materia seu obiecta specialis illuminationis hierarchicæ sunt mysteria omnia supernaturalia Angelis, nec in via, nec ipso ingressu ad beatitudinis statum quasi consuetarie, reuelata, aut reuelanda Dei item secreta, consilia, & decreta, insuper secreta cordis rationalis cuiusvis creature alterius independentem ab eius voluntate ea manifestandi, futura item contingentia omnia. Rursus præterita omnia, quæ Angelus illuminandus, nec nouit, nec habet in se notitiam, unde ea possit cognoscere, quod si hæc ex libera voluntate Angeli alterius manifestari ipsi possint obiecta illuminationis hierarchicæ, non erunt, nisi quatenus independentem ab alterius huius voluntate manifestabilia à Deo sunt. Ita Sanctus Thomas 1. part. quæst. 107. artic. 2. bene intellectus, vt conclusio ne 4. explicabitur. Scotus ibi, responsione ad 1. q. 5. *Ad aliam questionem* Bassol. quæst. 2. art. 1. Ricard. art. 1. quæst. 2. & alij pro conclus. 4. referendi Soar. citat. cap. 12. num. 19. §. *Vltimus ergo* ac deinceps. Alarcon citat. disputatione 4. cap. 10. num. 5. §. *Tertio sequitur*. Probat: quia hæc omnia, & singula, etiam naturalia, secundum modum tamen cognoscibilitatis, independentem à libera voluntate & manifestatione alterius rationalis creature, à qua manifestari absolute & naturaliter possent, sunt obiecta naturaliter ab Angelo illuminando non cognita, nec cognoscibilia, & quæ à solo Deo, vt speciali, & particulari causa physice actiua, vel testificatiua operante fieri cognoscibilia illuminando Angelo possunt, vt patet: sed quæcumque speciali Dei, vt causa particularis adiunctate siue physica, siue testificatiua egent, vt ab Angelo illuminando cognoscantur, suntque proxime cognoscibilia, sunt obiecta, & materia specialis huius hierarchicæ illuminationis: ergo obiecta, omnia præfata etiam secundum substantiam naturalia, sunt eiusmodi illuminationis materia, & obiecta. Probat secundum: quia ea omnia sunt obiecta, & materia specialis hierarchicæ illuminationis inferiorum Angelorum à superioribus usque, ad supremos, quæ his, vtpote coniunctissimis assistentia, charitate supernaturali, & familiaritate, oportet, vt connaturalius, quam aliis Angelis, quæ

quæ in secretis Deo sunt immediate à Deo manifestentur, aliisque non, nisi horum interuentu, quæ illis etiam velit ipse manifestari, atqui ea omnia eo modo in secretis Dei sunt: ergo ea omnia sunt obiecta, & materia specialis huius hierarchicæ illuminationis. Addiderim cum Sanct. Thom. quæst. 109. artic. 3. hæc omnia debere esse, ut Deo actius Angelos, cum illuminatos, tum illuminandos, vel homines qui eorum interfunt, affectiue coniungere apta, nata de se sint, ut ex Dionysio cap. 3. de celesti hierarchia, & ratione diximus certamine 1. numero 11. & hæc sane, quæ hæcenus obiecta, & materiam hierarchicæ specialis illuminationis esse docuimus, de materia puro materiali, seu remota, non autem de materia proxima, & ratione sub qua intelligenda sunt: ad eum modum, quo peccata commissa, secundum se materia absolutiōis in Sacramento dicuntur, pure tamen materiali, & remota, proxima fecus, quo usque dolorifica confessione, tanquam ratione sub qua, vestiantur, ac proxima absolutiōis sacramentalis per eam constituuntur. Hanc ergo rationem, sub qua, & per quam præfata omnia materia proxima specialis hierarchicæ illuminationis formaliter fiant, restat explicare.

7. Idcirco dico quarto. Ratio, sub qua, seu forma, per quam obiecta prædicta & materia proxima specialis huius hierarchicæ illuminationis formaliter fiant, est reuelatio, & testimonium Dei ea reuelantis. Ita expresse Scotus, Bassolis, Ricard. Soarius, & Alarcon, ubi proxime Gabriel in 2. d. 9. quæst. 2. conclusione 4. Hierarchia quæst. 1. artic. 2. Okam. quæst. 10. artic. 2. Capreol. disp. 11. quæst. 2. artic. 1. conclusione 2. & ad 1. argum. Durandi S. Thom. citat. quæst. 109. cap. 3. quæst. 107. artic. 2. quem citat interpretes, & discipuli plerumque sequuntur Valquez d. 216. cap. 5. num. 22. d. 217. cap. 2. num. 10. §. *Tertio denique nota*, sententiam hanc probat Sanct. Thom. quæst. illa 107. ex Gregor. 2. Moral. cap. 4. alias §. dicente. *Loquitur Deus ad Angelos Sanctos, eo ipso, quod eorum cordibus, occultis suis inuisibilia manifestat.* Sed certe, eo loco non agit Gregorius de manifestatione testificatiua, & per reuelationem propriè dictam, sed per physicam etiam actiua efficietiam cognitionis secretorum suorum in Angelis intuitiua, in hominibus abstractiua per occultam inspirationem, & quoties id agit Deus loqui etiam ipsum Angelis & hominibus dici posse, ut ex capitis contextu toto patet. Probat insuper ratione S. Thomas, quæ, quia non satis ab aliis quibus scholasticis penetrata est, pluribus debilibus impugnationibus, quasi efficacibus, locum fecit. Ait enim manifestationem, & cognitionem veritatis, cuiusvis, nisi, ut à Deo est, & ad Deum, qui prima, summaque veritas, ac prima subinde veritatis regula est, & ad eius voluntatem reducat, nec posse esse illuminationem hierarchicam Angelorum inferiorum à superioribus, nec obiectum eius eam veritatem, nec illuminatorum intellectum perficere; perfectione, scilicet, digna, & illuminatio. ne, & Angelis illuminandis. Porro quia illud, *ut est à Deo*, quidam efficietive, alij finaliter (id est à Deo, ut causa efficiente, vel finali) intelligunt, extra rem, & chorum variis impugnationibus in hanc Sanct. Thomæ rationem insulant; non aduertentes, nullum medietatem adhuc, Philosophum, nedum Angelicum præceptorem, dependentiam veritatis obiecti adeo actiue, vel à Deo, ut fine esse à Deo, ut vero, seu, ut prima veritate, & regula prima veritatis asserere potuisse, nec dubitare: cum dependentia à Deo, ut fine, ut à Deo bono, non autem, ut prima veritate, & veritatis regula esset, est igitur Sanct. Thomæ mens, & ratio veritatem obiecti propriæ, & specialis illuminationis hierarchicæ talem, ac tantam esse debere, ut à Deo, ut vero, non quidem in essendo, sed in cognoscendo, & dicendo, seu, qua prima veritatis regula est, pendeat, atque ad ipsam demum reducat: quod ipsum est,

in Deum ut testificantem, de obiecti veritate debere reduci, atque ab eius testimonio, & reuelatione, de obiecto, eiusque veritate assensum Angelis illuminati debere pendere, eique inniti. Idcirco non solum, ad primam regulam veritatis in cognoscendo, quæ intellectus est, sed in dicendo reducendam necessario esse veritatem obiecti illuminationis hierarchicæ, & assensum, quem ex illa adhibet Angelus illuminatus Sanct. Thomæ causa ratione dixit: loquidem ad voluntatem, etiam Dei recurrit, ad quam veritatem, in dicendo, & testificando spectat, ut ex citatis locis patet. Cuius rationem, ab absurdo aliam inibi adducit: quod alias, nec illuminatus Angelus digne se, & illuminatione hierarchicæ assensu præfuro, ex illa quoad intellectum perficeretur: quod exemplis ex humanis subiunctis probat, igitur rationis utriusque Sanct. Thomæ firmitas aduertentium impugnacionibus, nullatenus nutat, quod etiam dicendis clarebit.

8. Illuminatione speciali hierarchicæ, & assensu ex ea orro illuminato Angelo inferiori, circa eius illuminationis obiectum debet Angelus illuminatus ad Dei similitudinem, quod cum fieri potest accedere in cognoscendo veritatem, & obiectum, erga quæ illuminatur, ut aiebat Dionysius, de celesti hierarchia cap. 3. recitatus artic. 3. certamine 1. numero 11. aut ad eius assensum veritatis, & obiectum erga quæ illuminatur, reuelatione, & testimonio Dei innitatur, ad ipsumque tandem deducatur ut primam veritatis regulam, nequit Angelus illuminatus ad Dei similitudinem, in cognoscendo, quod eius fieri potest, accedere: ergo illuminatio, & assensus, ex ea præfatus ab Angelo illuminato, nequit esse de obiecto, & veritate, non reuelata à Deo, & qua à Deo reuelata, ut tandem ad testimonium Dei cui inniti debet, & primam regulam veritatis in cognoscendo, & testificando reducatur. Dixi similitudinem, ad quam accedere debet illuminatus Angelus ex Dionysij verbis esse in cognoscendo, & si enim hoc textus Dionysij non exprimit, virtute tamen, & implicite, in eo continetur. Tum, quia similitudo per illuminationem intell. eius propria est: tum quia si similitudo Dei, etiam per affectus voluntatis creatæ esse dicique recte possit, Dionysius utramque eo textu diuisit, & affectiua similitudinem, tanquam effectum intellectuales, de qua verbis datis, postmodum immediatè h. c. significauit. *Et propriam illustrationem, quæ ei diuinitus data sunt ad Dei intentionem traducitur.* Ut citato num. 11. obiter dicam. Minor effortuati syllogismi facile probatur: quia quacumque demum ratione & motiua assensus, illuminati erga obiectum, & veritatem, & à quocumque, etiam à Deo, ut causa particulari actiua, vel mediis speciebus propriis, vel immediate loco peccatorum concurrente, proveniat, nequit assensus illo accedere, quam maxime, seu, quod cum fieri potest ad similitudinem Dei in cognoscendo, & assensuendo veritati, & obiecto illuminationis. Tum quia, & si physicam infallibilitatem (& metaphysicam, siue h. c. assensus alteri rationi, & motiua, quam Dei testimonio, innitens habeat, non tamen diuinam, quam habet assensus præfatus obiecto, & veritati, quam reuelat ob testimonium Dei: ac proinde, non ita reuelatæ ob testimonium Dei, & infallibilitatem in cognoscendo accedit. Tum etiam, quia, nec physicam, nedum metaphysicam, infallibilitatem haberet, etiam à Deo, ut speciali causa actiue physice, non autem testificatiue, causaretur. Siquidem Deus specialis, absolutæ, & absq. ulla indecentia esse potest. Secundo probatur: quia illustratione immediate à Deo facta in Angelis supremæ hierarchicæ, & chori ex qua, & inferioribus obiecta, & veritates illuminationis hierarchicæ intinenda sunt, discunt à Deo Angelis illi supremæ ergo, & à Deo immediate docentur, tum quippe duo hæc essentialiter correlatiua: atqui magisterium, nequit exerceri solo physica actione cognitionis obiecti in discipulo, sed doctrina, & loquela, seu locutione Ma-

gisti ad Discipulum, in qua testimonium ipsius de eo, quod discipulus docet, continetur: ergo Deus in negotio hoc illum nationis, obiecta, & veritates, de quibus supremos Angelos illuminat, loquitur reuelat, & testatur, quæ postmodum, pro eiusdem voluntate & visu, atque eius reuelatione aliis inferioris ordinis Angelis superiores manifestantur; ac proinde nullum obiectum illuminationis hierarchicæ est, quod in Deum testimonium Angelorum, & subinde Dei respectu illorum immediati magistri per locutionem, & testimonium veritatum, & obiectorum illustrationis, & hierarchicæ illuminationis, expressus est: Dionysius de celesti hierarchia c. 4. illis verbis. *Divinus illustrantibus sibi accommodatis discunt, & rursus ad propinquiora, & cognita, quod dicere transmittunt.* Athanasij recitat cert. 1. dum. 7. initio illis. *Cherubin, & Seraphim, sine ulla mediatore aut interprete à Deo consensunt.* Vbi illud, aut interprete, ad argumentum hoc pendendum in primis; interpretes enim locutionis, & in præsentia diuinæ, quæ supremos illos spiritus illustrat, seipso, & immediate illuminat, proculdubio est. Item ea voce supremos hos spiritus respectu inferiorum, quos illuminant, interpretes diuinæ locutionis esse Athanasius docet. Ac proinde illuminationem, non nisi de eis esse, quæ Deus loquitur, & testatur, & clarius Bernardus, 1. de considerat. c. 4. de cherubinis. *Ex ipso sapientia fonte ore altissimi haurientes, huiusmodi de summa voce quod non, nisi de loquente dici potest.*

9. Probatur tertio conclusio. Quia Angeli supremi ordinis non solum veritates obiectivas, seu obiecta, erga quæ à Deo immediate illustrantur, sed lucem iubar, & splendorem ipsum, quo illustrantur, & obiecta ipsa, abditas alias, & eorum mentibus tenebrosa, & obscura, illustrata sunt, & lucida in inferiores Angelos tradunt, & transfundunt, ita Dionys. 3. de celest. hierarch. *Vbi indulum sibi sacratissimum iubar affixum habuerunt, hoc ipso postmodum, absque intermediis sequentibus fundunt.* Sophronius encomi. de Angelis, sic de Seraphinis. *Splendorem (quantum fas est) absque ulla medio exceptis, exceptisque ceteris mentibus, & intelligentiis communicant factis: Damascen. lib. 1. c. 3. Perpicuum est eis, qui præstantiores sublimiorisque sunt, splendorem, & cognitionem inferioribus impertire.* Atqui iubar, & splendor hic nil aliud esse potest, nisi eorum obiectorum, & veritatum, erga quæ supremi illi Angeli immediate à Deo illustrantur, reuelatio, & testimonio ipsi à Deo exhibita, atque ab eis in Angelos inferiores traducta, atque his simul cum veritatibus, & obiectis, de quibus instruantur, & illuminantur hierarchice, ex parte obiecti proposita, ut ob istam præfatis obiectis assentiantur: Ergo Dei reuelatio, & testimonium est ratio sub qua, & formalis, ob quam obiecta, & materia proxima hierarchicæ specialis illuminationis veritates, & obiecta prædicta constituuntur. Minor probatur, quia iubar & splendor ille ipse, qui à supremis illis spiritibus à Deo immediate hauritur, & excipitur, & ab eis in Angelos inferiores transfunditur, transmittitur, & traducitur, nequit esse lux & splendor cognitionis, & scientiæ de obiectis illis, quæ formaliter Angeli illi supremi (qua veritas claritate) ea obiecta cognoscunt: Tum, quia hanc suam scientiam de eis obiectis, vitalem scilicet actum, nequeunt Angeli illis communicare, atque item, neque inferiores Angeli eadem perfectione, & claritate illa ipsa obiecta cognoscere: Tum etiam, quia etiam adeo specialiter, & ut particulari causa, actus physicæ solummodo concurrente scientiæ formalis illorum obiectorum, in actu secundo splendorem recipiunt, haurire illum immediate à Deo, & immediatius, quam inferiores Angeli dici, non possent: cum eodem modo Deus, ut causa particularis ad scientiam eorum obiectorum, eumque lucem, & splendorem in actu secundo deberet concurrere; ac proinde, & si immediate etiam illum à Deo exciperent, & haurirent. Tum, quia haurire splendorem à Deo, aliud placet, quam ab ipso actu

Christoph. de Ortega de Deo Vno. Tom. II.

physicæ scientiam ipsam ut à concausa partiali (cum Angelus ipse, ad ipsam, aut potius actum vitalem necessario debet concurrere) aperte significat: Tum denum, quia cum Angelus supremus Dei loco, ut causa partialis nequeat ad actum scientiæ Angelii inferioris de illis obiectis concurrere, scientiæ de illis splendorem à superiore inferiori recipere immediate non poterit: quare neque superior mediantem recipere poterit à Deo, ut Patres, & Scholastici omnes docuerunt. Restat ergo, ut splendor, & iubar illud, quod supremi Angeli immediate à Deo hauriunt, atque idem ipsum, iuxta Patres, in inferiores Angelos transmittunt, & traducunt, sit splendor, & iubar ex parte actus primi ad eorum obiectorum scientiam se tenens, ea, quæ de se abditæ, obscuræ, & tenebrosæ, illustrandis, illuminandisque, mentibus Angelorum, illustrata, & lucida ex parte obiecti eisdem mentibus reddat, ut percipi, ac intelligi ab eis possint, si eo ipso iubare, & splendore suffusa proponantur. Hoc autem iubar, & splendor, quem immediate Angeli à Deo hauriunt, & excipiunt, eundemque ipsum in inferiores transfundunt, & quo suffusa obiecta eisdem proponunt, nil sane aliud, quam reuelatio, & testimonium Dei esse potest: quoti immediate à Deo supremi Angeli hauriunt, & audiunt, ac inferioribus cum obiectis, & veritatibus illuminationis hierarchicæ propriis, ut eis assentiantur proponunt.

10. Quarto probatur conclusio ratione ab absurdo, quam secundo loco posuit. S. Thom. cit. q. 107. a. 2. ut primam confirmaret de necessitate reductionis, veritatum omnium, de quibus hierarchica illuminatione instruitur illuminatus, ad Deum, ut primam regulam veritatis scilicet in cognoscendo, & in dicendo (quod solum eis, ut reuelatis à Deo, sine, ut Dei reuelationi subest contingit) quia alioqui earum cognitione non perficeretur intellectus Angelii illuminati (debita nimirum perfectione hierarchicæ illuminationis) imo nec absolute perficeretur. Hanc rationem etiam negligunt, & facile confutatam essent Ariaga, & alij; quinimo & principia, ex quibus S. Thom. dilexerit, non facis animadvertunt. Et, quoad primum de perfectione intellectus illuminati debita ex hierarchica illuminatione facile probatur. Quia debet esse cognitio essentialiter, & ex obiecto vera, certa, & infallibilis, nullquam subiecta de se, errori, & falsitati, cum ratione status beati Angelii illuminandi: tum, quia ea cognitione veritatum, ad Dei similitudinem intellectualem scientiam de eisdem debet illuminatus, quam maxime seu, ut aiebat Dionysius c. 3. de cel. hierarch. *quod eius fieri potest accedere;* quod per solum testimonium Angelii illuminantis, etiam ratione status, nec falli, nec fallere possit illuminatum testimonio de eis veritatibus præstito, fieri nequit: quia adhuc infallibilitas, quam eis veritatibus, earumque assensui prædicto ab illuminatione afferret, cum adhuc infallibilitate, & certitudine creati testimonij, ac subinde creatæ, inotescerent, neque quam maxime, & quoad eius fieri potest infallibilitatem, & certitudinem, ex testimonio Dei perveniret: ergo, ut digne perficerentur illuminatus Angelus hierarchica illuminatione, opus est, ut ex obiecto formali, & motivo diuinæ reuelationis assensus, veritatibus contingentibus de se, de quibus instruitur, ab illuminante hierarchice, certus sit, & infallibilis. Secundo, ex Dionysio, & Patribus recitat cert. 1. n. 6. & 7. nullus Angelus (etiam infima hierarchicæ, & chori) illuminatur perfectione digna, hierarchicæ illuminationis, nisi diuinis illustrationibus de veritatibus, de quibus instruitur: nil autem nisi diuina de eis reuelatio, illustratio diuina in præsentem esse potest (cum non sufficiat specialis Dei, ut causæ particularis physica efficiencia in assensum illuminati ut supra ostendimus) nec illuminantis de eis veritatibus testimonium, ut patet: ergo, ut reuelare à Deo, siue, ut diuinæ subest reuelationi, debent veritates præfate ab illuminante, quovis Angelo, cuius illuminato propop. ut perfectione debita illuminationi hierarchicæ illuminati intellectus, earum cognitione perficiantur, quod autem, nisi certa, & infallibilis

si a saltem

saltem physice, cognitione, & cui falsitas, & error physice subesse non possit, perfectio intellectus (adhuc hominis viatoris, nedum Angeli beati) absoluta, & absolute talis non sit probant exempla humana, quae adducit S. Thomas, qui ait: si unus homo dicat alteri Deus est creator calis, & terra, vel homo est animal rationale, illuminat, & perficit intellectum hominis, scilicet absolute perfectione, & absolute tali; quia, scilicet, primum ex certo principio, & ratione naturali; secundum vero hominis definitionem continet inductione demonstrabilem, & ad plura demonstranda principium; vel ex motu revelationis Dei, certiori, utique, & excellentiori, id dicit, ac docet. At si unus alteri dicat, hoc volo facere, vel, ut facias, non erit illuminatio intellectum alterius perficiens: quia non pertinet ad perfectionem intellectus mei; quid tu velis, vel quid tu intelligas, cognoscere, sed quid rei veritas habeat. Id autem duplici ex capite quia de singularibus, non est scientia: & de contingentibus praeteritum, cum ex suis causis, esse fore, absolute nequeat demonstrari. Secundo, quia secreta cordis, solum ex voluntate, & testimonio eius, cuius sunt cognosci ab alio possunt, quod si is creatura est, cognitio certa, & physice adhuc, infallibilis non erit: quare, nec erit absolute per se ipsam perfectio, nec per cognitiones alias, ad quas habedus instruit intellectum, quae eadem fallibilitate, qua ipsa, cui innotantur, laborabunt, poteruntque, & fors erunt physica vitia, & errores: quod si ea, ex Dei revelatione cognoscantur certa eorum secretorum, atque infallibilis, etiam metaphysice, cognitio esset, ac subinde absoluta intellectus perfectio, & ad primam regulam veritatis accederet. Qua de causa S. Thomas ad primum ait, si Deus alicui diceret, quid vellet ipse facere, vel quid vellet, ut ille alter faceret, illuminandum, perficiendumque, illius alterius intellectum.

11. Ratione a priori demonstratur, id ipsum. Nulla absoluta perfectio intellectus potest esse vitium physicum illius: omnis cognitio physice incerta, & fallibilis potest esse vitium physicum intellectus, siquidem error esse potest; ergo nulla cognitio physice incerta, & fallibilis potest esse perfectio absoluta intellectus quod quidem de omni intellectu, adhuc hominis viatoris aequè probat. Sed quid dicemus, (inquit Arriaga,) de viris in humanis facultatibus, & scientiis doctissimis, quae probabilibus conclusionibus, solumque ex probabilibus principiis probabiliter, ac proinde fallibiliter, nec certo physice, ac metaphysice deductis, fere omnino constant? Scilicet eos, sua quaeque facultate naturali absolute, non perfici? Certè dicemus, quod proxima dicit demonstratio: eos partibus scientiae suae, quae probabilibus solum, & fallibilibus constant absolute non perfici. Quid ergo illos à Deo suspicimus, veneramus, ac miramur, si tam paucas habent cognitiones, quibus absolute eorum intellectus perficiantur? Quia (dicam) melius, seu minus malum est probabiliter veritatem dispicere, quam omnino, ignorare, ac lulum esse, quam caecum. His obiectis, & debilibus instantiarum nostri Arriagae d. 22. scilicet, 3. nebulae, & umbræ dispartent: maxime ad rem praesentem. Etenim in homine viatore probabilis solum assensus, ac subinde fallibilis perfectio absoluta intellectus censeretur, inde ad perfectionem illuminationis Angelorum in statu beatico, & hierarchico ex fallibili etiam cognitione duci consequentia nequit: quod autem ad assensum veritatibus, & obiectis hisce propriis illuminationis hierarchicae ut à Deo reuelatis, nequeat, non superioris Angeli illuminantis reuelatio intercedere, cum eorum reuelatio immediate inferioribus illuminatis à Deo non fiat, sed interuentu superiorum, non probat horum de reuelatione digna earum veritatum testimonium motivum formale assensus eis veritatibus, qua illuminationis hierarchicae proprii, esse posse, nedum debere, ut ex dictis patet: sed solum Divinam earum veritatum reuelationem, ob quam solum illuminatus, eis veritatibus assentitur; tamen iudicio praeiudicis inferioris illuminati de existentia reuelationis earum, testimonium illuminantis Angeli de existentia reuelationis efformando subseruiat. Quemadmodum apud nos Patrochi, vel Doctoris de reuelatione mysterium propositio ob quam, si fide infallibili, & supernaturali credimus, minime eis myste-

riis credimus, sed ob propositam Patrochi testimonio reuelationem, ut haec totum eis mysterium assensendi motivum sit; Patrochi vero propositio motus eius para applicatio: quia inde assensus fidei nostrae obiectum certum, & infallibilis ipsi intrinseca natus; tamen subiectiva certitudo possit notare: quia de re fusius contrarium de fide diximus. In casu vero nostro, nequit is assensus illuminati Angeli, adhuc subiective notare: quandoquidem ratione status beatici Angeli illuminantis ab illuminato cogniti de veritate testimonij ab illo praestiti de Divina reuelatione, nequit dubitare illuminatus: cum in eo statu, nec falli illum, nec fallere posse cognoscatur: ac proinde eius testimonium esse creata infallibilitate certum, & infallibile.

12. Haec conclusio doctrinam ad rem praesentem S. Thomae, & Discipulorum eius communem, veram, & facilem, ex minore tamen aliorum intelligentia, difficilem, ac facillime impugnabilem, & cum alia eiusdem doctrinis pugnantem etiam expellendam, & consequentem ostendit. Ea vero est: Angelorum intellectum illustratione, & illuminatione hierarchica ad obiecta, & veritates, quas de se percipere non possent intelligendas, roborari. Ita ille q. 106. a. 1. q. 111. a. 1. illuminatione Angeli superioris, & proponi obiectum, & corroborari intellectum inferioris ad illud percipiendum docet, id quod docuisse videtur Dionysius c. 4. de celesti hierarchia illis verbis: Quasi illud ordo Divinae legis sonat: ut quae secundum locum obviunt ab eis, quae primum, ad divinitatem erigi: erigi vero elevationem, & corroborantem illuminati per illuminationem superioris significat, praeter veritatis cognoscendam propositionem, quae verbo excitari significatur. Consequenter S. Thomas corroboratorem hac Capite, in 1. d. 11. q. 3. a. 3. ad Durand. Hieronymus d. 9. q. 1. a. 1. Caiet. ad citatum a. 1. q. 106. & Thomista reliqui soat, cit. c. 11. ac d. incipit. Duo tamen primi modis confortationis huius, ex parte intellectus se habentes improbabiles, improbatique satis ab Aegidio olim, & postea à Durando S. Thomae tribuunt & defendunt, quoniam se ab eorum impugnationibus, adhuc probabiliter, exonerent. Caietanus facilitatem confortationem intellectus Angeli illuminati ab illuminante, non qua hic ex parte naturalis virtutis intellectus, augmentum, siue intrinsecum, siue inherens, siue physice ab illuminante communicatum recipiat (ut duo praeterea aiebant), S. Thomae tribuit, ac defendit, sed ex parte obiecti, & arte, ac Magisterio, quo veritates illuminato proponit, ut ad eas cognoscendas facile perveniat, ad quas, absque eo Magisterio, & arte proponentis non perveniret, quam corroboratorem veram censet Vazquez d. 116. & laudat, c. 3. n. 15. §. Haec sententia Caietani conformemque etiam suae doctrinae c. 5. merito censet, ac etiam doctrinae expressae S. Thomae q. 9. de veritate a. 1. corp. & solut. argum. fatetur eodem §. n. 16. cum dicit S. Thomas corroborari intellectum Angeli illuminati, ex eo, quod in superiore illuminante videat aliquid cognatum ad alia cognoscenda inferiorem: sicut in humanis discipulis mens corroboratur, ex eo, quod à Magistro, eiusque doctrina principium aliquid recipiat, ex quo alia cognoscere possit, verum cum citatis locis ex S. Thomae 1. p. ubi vltia obiecti ab illuminante propositionem, confortationem illuminati intellectus angelici conmerat, imo, & hanc ad rem ab illuminatione in illuminatum, nec solum ex parte propositionis obiecti provenire dicat, Caietani doctrinam, ex mente S. Thomae loco, quem Caietanus interpretatur assensum non esse, neque doctrinam questionis, §. de veritate cum doctrina primae partis concordat. Maxime, cum eadem 1. p. q. 117. a. 1. dicat, dupliciter unum hominem ab alio educeri posse, & propositione aliquorum, quibus paulatim ad ignem veritatis cognitionem ducatur, & corroboratorem intellectus à Magistro, quam fieri subdit, Non quidem aliqua virtute activa, quasi superioris naturae, sicut supra dictum est (scilicet locis citatis ex 1. p. De Angelis illuminantibus), quia omnes humani intellectus sunt unius gradus in ordine naturae; sed in quantum propriis discipulo ordine principiorum ad conclusiones, qui sunt per se ipsum non habentes tantam virtutem collectivam, ut ea principia possent conclusionem deducere. Quibus non sola obiecti propositione intellectui Angeli illuminati, sed

aliqua aſſiſtente, & actiōe in illum confortari ab illuminante docet Angelicus Doctor.

13. Verum, cum explorata ſententia S. Thom. de hac intellectus Angelici confortatione ab illuminante habeatur q. illa 9. de veritate intelligenda hæc loca 1. partis ſunt, ne ſibi aduerſetur, de aſſiſtente immediata, vel phyſica, vel exactiua illuminantis Angeli in intellectu, illuminati ſpecierum iudicij ſui de obiecto, de quo hunc vult inſtruire, non ſolum ſecundum ſe ſumpro- rum (quod in omni Angelica locutione, etiam inferioris ad ſuperiorem Angelum, inuenitur, vt diximus ſupra Angelorum locutionem explicantes, & S. Thomas cenſet, ac proinde in illuminatione, (quæ ſpecialis, & nobiliſſima locutio illuminantis Angeli) eſt verum, & illud ſe ex diuina reuelatione didiciſſe. Quæ non præſtat humanum magiſterium naturalium facultatum, quod ſolum extenſe per ſigna externa, veritates, & ſuum de illis iudicium diſcipulo proponit, nihil ſeipſo in eius intellectu agendo, nec ſupernaturale motiui reuelationis diuinæ proponendo, ſed ſolum naturalia principia, ob quæ illas ipſe ſcit, proponit diſcipulo, explicatione eius capiti accommodata, vt eſſendem veritatibus aſſentiantur, atque ita eas diſcat, & ſciat. Huc ſpectat Angelus illuminantis ſuperioris in natura reſpectu illuminandi, quam in hominibus S. Thomas, negat verbis datis, ac proinde immediatam aſſiſtente in intellectu diſcipuli ad confortationem illuminationis actio Angelici illuminati in illuminante requiſitam: quia obiecta, de quibus hierarchice illuminandus ab eo Angelus inferior eſt, niſi vt reuelatione Dei ſubſunt obiecta propria, & proximè, ac formaliter talia hierarchice illuminationis non ſunt: Et quorum proinde immediata reuelatio ſupremi ſolius ordinis Angelis, ac ſubinde ſupremæ etiam ſpecificæ, & excellentiſſimæ naturæ fieri debeat, ex eiſque ad inferioris, & inferioris ordinis, & naturæ Angelos, pro minori, aut maiori ordinis, & nature inferioritate, mediatus aut mediatus, & reuelatio, & obiecta illa, vt reuelata, deriuati, ſicque actiue illuminantes confortant illuminatos in S. Thomæ ſententia; quia, eis conceptus Angeli ſuperioris de eſſendem veritatibus, vt reuelatis à Deo, ſpecies indebitæ, & quibus, ultra vires naturæ ad ea obiecta, vt reuelata cognoscenda erigantur, & confortentur, ingeruntur. Rurſus, ex arte, & magiſterio, quo veritates, de quibus illuminari Angeli ab illuminantibus ſuperioribus inſtruntur confortatio alia actiue artificialiter, vt Caietanus ait, ab hoc proueniens inuenitur, quam confortationem ex parte obiecti poſſumus appellare, & ad quam q. illa 9. de veritate totam Angelus illuminati ab illuminante merito reducit; quia ea non niſi actiua, vel exactiua ſpecierum indebitarum, & ſupernaturalium illuminationis productione, fieri ab illuminante, poſſet, vt ex dictis elaret: quia, & iudicij illuminantis, & veritatum à Deo reuelatarum, ac ſubinde reuelationis, diuinæ ſpecies ſunt, ob quam veritatibus, de quibus inferior Angelus hierarchice illuminatione à ſuperiore inſtruitur, eſt aſſenturus, Caietanus; & Vazquez, qui ſolam poſteriorem admiſere, veritatis, & obiecti, cui illuminatus aſſenturus eſt, propoſitioni ſolummodo attendunt; cum motui ad eſſentiendum, ſcilicet, reuelationis propoſitioni deberent in primis attendere: in eo quippe proponendo attem, & magiſteriū adhuc naturalium facultatum maximè conſiſtere merito obſeruauit, & docuit locis citatis præſertim q. 117. & q. 9. de verit. ſcilicet in principiorum ſcientiæ, & ordine, quo ex illis, & propter illa conſeſiones deducuntur; à loqui diſcipulus veritates ſcientiæ illius non ſciat, ſed ex Magiſtri authoritate credit. Quare, & in aſſenſu veritatibus illuminatione hierarchice propoſitis præſtando, cum ob ea reuelationem, & teſtimonium præſtandus ab illuminato ſit, non veritates, ſed & reuelatio, quæ motiui, & principium vnicui formale eis aſſentiendi eſt, proponenda præcipue erit Angelo aſſenturo. Et hæc in S. Thomæ obſeruantiam, dicta ſunt: cuius rationes, cum per ſummam propoſitiōe ab ipſo fuerint, mirum non eſt, non ita bene à pluribus, qui vel perſuſtorie, cum legunt, vel vocum ſono ſiſtunt, & hærent percipi, & penetrari.

Chriſtoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

CERTAMEN III.

Quid illuminatio ſit, quidque illuminationis præſtet, & quomodo fiat.

1. **T**Ria hæc connexa inter ſe ſunt, atque ex dictis cert. 2. facilius, clariſque, quam hactenus ab aliis præſtitum fuerit, expedienda eſt igitur hierarchica illuminationis. Veritatum contingentium naturaliter ab illuminando Angelo in cognoscibilibus, vt diuina ſubſunt reuelationi, à ſuperioris ordinis Angelo, ex officio, & Dei voluntate inſtruitur, & manifeſtatio. Cuius deſinitionis bonitas per ſingulas eius partes oſtenſas conſeſionibus certaminis 2. aſſertum conſtat inſtructionem, & manifeſtationem hanc per locutionem Angeli ſuperioris ad proximè inferiorē illumatum immediatam fieri debere concors doctorum ſententia eſt, & ex dictis ſatis oſtenſa. Vnde etiam conſtat, Angelicæ locutionis prædicatum genus ad illuminationem hanc hierarchicam eſſe, atque, vt ralem cum illa comparari. An vero ab alia, vel aliis ſpeciebus Angelicæ locutionis diſſeratur? Per capita, & ſeſiones multas ſocius præſertim, & Ariaga, ac Recentiores alij, ac breuius, ex antiquis non pauci diſputant; quia omnia, quoad illuminationem hierarchicam ſpectant, in cuiusvis ex eis diſputatione tangunt, & miſcent. Si autem ſortim materiam propriam illuminationis hierarchicæ, tum remotam, tum proximam exacte prius, & ſortim examinaſſent, breuitate, & facilitate, qua nos, ab ea quæſtione ſe expedirent. Differentia ſiquidem locutionis hierarchicæ illuminationis à reliquis Angelicis ex parte locutionis, modique, quo vnus Angelus alteri, ſue ſuperiori, ſue inferiori loquatur, eſſe manifeſte, quod vellet, deſumit nequit: cum id totum, ex prædicato generico, in quo cum reliquis Angelicis locutionibus conuenit, locutioni hierarchicæ illuminationis debeat competere: quare penes id ab eis diſſerere omnino repugnat, æquè ac hominem ab equo per prædicatum animalis, ali- quidve in eo contentum ſpecificè diſtingui. Tota ergo ex parte materiæ, & obiecti, cum remote, & purè materialis, tum proximi, & formalis, ſeu rationis, ſub qua propriè ad illuminationem hierarchicæ locutionem ſpectat, ab ea, quæ eſſentialiter reſpicitur, deſumenda eius ab aliis locutionibus angelicis ſpecifica differentia erit, quam ex dictis facillime monſtrabimus.

2. Et enim, cum hierarchica illuminationis, veritatum contingentium eſſe debeat, neceſſarium, quales ſunt ſcientiarum naturalium, (quarum forte ſuperior Angelus plures aſſequitur, quam inferior, huiusque manifeſtare velit) ad inferiorē locutio ac illuminationis largæ erit qua neſcientiæ de illis tenebras ipſi pellat. Additur in deſinitione; naturaliter ab illuminando Angelo in cognoscibilibus, ubi Angelus, non ſolum nude ſecundum ſe, & nativum cuique intellectum, & naturalia reliqua ſumitur, ſed illuminandus cum omnibus, ſcilicet, quæ ex parte actus primi proximi, ſue in actu primo proximo, vt hierarchice illuminetur, requiruntur, ac de ſicſto præcedunt: cum autem ad illuminationem hierarchicam hierarchiarum, & chororum diſtinctio, & Angelorum pro cuiusque, & naturali ſpecifica, & ſupernaturali gratiæ, & donorum maiore, minore perfectione in ſuperiores, inferioresve gradum, & chorum diſtributio ſupponatur, vt ſuperior gradu Angelus illuminare, inferior vero hierarchice illuminari queat, quibus illuminandus Angelus inſtruitur plura poterit naturaliter cognoscere abſolute, & ſecundum ſe contingentia, illi vero ſtatui, & ſupernaturali ornamento connexa, & conſectaria, vt ſupia obſeruabam, nec reſpectu ſtatus, & ordinis hierarchici illius & in contingentibus de- bent cenſeri; innaturaliter, ergo ab Angelo illuminando incognoscibilibus contingentibus veniunt, voluntatis

on 2 diuinæ

diuinæ arcana, decreta, & secreta consilia, inde emanantia mysteria, quæ pro suæ libertatis, potestatisque plenitudine, & prouidentia naturæ totius legibus, intrinsece soluta conscipit libere, & exequitur. Item rationalis cuiusvis creaturæ secreta, quæ cordis vocamus, independentes à voluntate rationalis creaturæ ea concipientis, & habentis, eadem alteri manifestandi solummodo cognoscenda. Etsi enim, & quoad entitatem, & substantiam naturaliū cordis creati secreta sint, ac dependentes à voluntate ea habentis naturales etiam sint, & quoad cognoscibilitatem, & naturaliter subinde, ab altero cognoscibilia, & sit independentes à voluntate habentis, & alteri pro suo libito manifestantur (vt inde ortum eorum fecerunt cognitio in altero hoc Angeli perfectio absoluta esset) de materia remota & pure materiali obiecto proprio locutionis hierarchicæ illuminatiuæ, quodque essentialiter hierarchica illuminatio concernit, nullum esse.

3. Accedit, quod cum Angelus secreta cordis suo solum libito, ac non ex Dei reuelatione & Dei nomine manifestat, ratio, sub qua ad illuminationem hierarchicam spectant eis secretis deficit, vt cert. 2. conclusi. 4. docuimus, & euicimus; vnde, & debita illuminati hierarchie cognitioni, & assensui obiectis illi infallibilitas, & certitudo vt eodem cert. num. 10. & 11. ostendebamus: ac proinde locutio illi Angeli de sui cordis secretis ad alterum Angelum hierarchice illuminatiua seu illuminatio hierarchica, non esse, testi superioris Angeli ad inferiorem locutio sit, manifeste probatur. Acque hinc ex parte secundam quod certaminis huius titulus inquiri, primoque hactenus deciso, & tertio deinceps dicendo connexus, vt diximus, est, decidi facile potest. Siquidem illuminatio hierarchica inferioris Angeli illuminati ab illuminato superiore certitudinem absolutam, & infallibilitatem omnimodam physice & metaphysice, intrinsecam assensus veritatis, de quibus ab illuminato intrinset, intellectui illuminati, præstabit: cum essentia sua assensus ille ob Dei testimonium, & reuelationem, tanquam rationem formalem, & adequatum motivum assentiendi ab Angelo illuminato eleiatur. Præstabit obinde secundo eidem illuminato assensui intrinsecam etiam, & essentialem supernaturalitatem: cum totus ob supernaturale motivum, & formalem rationem reuelationis eis veritatibus ab illuminato Angelo exhibetur: tota autem supernaturalitas actuum creatorum, qui ex motiui alioquin elici debent ex motiui supernaturalitate desumunt, iuxta firmitatem antiquorum scholasticorum Theologiam, incausam à recentioribus hinc inde paritatum instantiis, & argutis, quam argumentis, tentant; imo hic hoc vel antiquitate sola venerabile, sacrumque principium negligatur, nusquam ad fidei speciei, & charitatis actus habitus supernaturales præterequis poteris, probabiliter adhuc, à ratione probare: vt de actuum eiusmodi supernaturalitate vniuersim agentes ostendebamus. Vnde rejicitur facile Ariaga d. 2. lect. 5. qui necessitatem supernaturalitatem assensui illuminati negat, num. 23. §. quarto de re. Quid autem ex parte actus primi ad assensum, veritatis, de quibus illuminatus Angelus ab illuminante instituitur, ab hoc illi illuminato præstetur, vltia earum veritatum, vt adeo reuelationem, absolutam, & simpliciter talem propositionem, siue ex parte modi proponendi ex parte obiecti, siue ex parte subiecti, & intellectus Angeli illuminati facile appareat, corroborati quidem illuminati intellectum ab illuminante ex S. Thomæ doctrina, & veritate ad assensum, eis veritatis præstandum docuimus, & ostendimus cert. 2. num. 12. & 13. quauis non ita exacte sed ex S. Thomæ solum doctrina, & principis pendet enim ex iis, que circa modum, quo illuminatio hæc hierarchica ab illuminante Angelo, fit, & tertio loco certamine hoc proponitur, ac iam dicemus.

4. Igitur circa modum quo hæc illuminatio fit, & ab illuminante Angelo superiore inferior illuminatur: cum illuminatio hæc locutio, vt diximus, fit, ac sola materia, seu obiecto, & materiali, & formalis ab aliis locutionibus, & illuminationibus, non hierarchicis, minus

[illegible]

¶ Cæterum miror hoc Augustini refellens per
tuum sententiarum Patrum iudicatorem, & in
pietatem Vazquez nostrum pro sua hac sententia ve
Augustinus, expresse dicat. *Potest quidem aliquis ag
re Angelus in mentem hominis, ut capiat internam di
ca ratiſus & Angelum talem fecit, qui operari possit
quid (utique) in mentem hominis, ve dixerat) vult ad
capientiſimum lumen Dei mens adiunctur humanæ
tero, & operari in mentem hominis interam in ipsa*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Angeli operationem aperte significat, nec solum extrinsecam obiecti, sed lucis diuine propositionem: & quidem exemplo ipso fenestras, quo Angustinus suum sensum explicat doctrina hæc opposita nostro Vasquez satis confirmatur: siquidem in domo ipsa, non autem in lumine ipsam ingressus, agit, operaturque, qui eam aperiendo fenestram dicitur illuminare: ac proinde, etsi ex parte luminis, seu illustrationis, & reuelationis Dei de veritate aliqua, que, vt reuelata, proponenda est ab illuminante, nihil agendum ab Angelo sit præter propositionem simplicem, cum veritate, tum reuelationis, tum iudicii illuminantis Angeli, seu iudicii huius sui de eis veritatibus, vt à Deo relatis, vt inferior Angelus illuminetur: ex parte vero illuminandi agendum ab illuminante erit quicquid agi in eum oporteat, vt veritates reuelatas ac reuelationem; seu Dei illustrationem recipiat: expressius tamen censet Vasquez sententiam hanc suam traditam à Cyrillo Alexandrino in Ioan. c. 9. vbi rogatur: quomodo Deus illuminare omnem hominem venientem in mundum à Ioan. dicatur: quandoquidem, & vnus homo ab alio illuminetur: vt Enochus à Philippo, actor. 8. & omnes ab Apostolis, qui obinde Marth. 10. *Lux mundi* dicuntur: imò, & vnus Angelus ab alio Zachar. 2. Respondet. Sic etiam lucem esse sanctos faciemus, & illud ad minus, quod rationalis creatura omnis illuminata illuminatur irradiatione; à mente sua, in mentem alterius doctrinam infundit: quandoquidem illuminatione descendit (seu docendi) vim potius, quam reuelationem nominamus: Dei autem verbum, omnem hominem venientem in hunc mundum illuminat, non docendo, vt homines, aut forsam Angelos, sed potius creando, vt Deus vniqueque semini sapientia, id est pietatis, arguente intelligendi radices, inserat. Cui textui, vt expressius pro sua sententia sit illud: aut forsam Angelos solum obesse posse putat: quo videtur Cyrillus de angelis dubitare, quod doceant, vt illuminent: ac proinde totus est in ostendendo particulam forsam non dubitatum semper, sed auctuam sepe esse atque hic ex voce Græca *ἴσως*, qua videtur Cyrillus tantumque atqueque significari: & ex Aristot. Rhetoric. eo tamen dato: Angelum, atque hominem docendo illuminare, & illuminando docere solummodo textus probat: non autem eodem modo, atque homines Angelos docere, cum illuminant, præsertim Angelos alios: de quo Cyrillus ibi non agit, sed de illuminatione hominum ab Angelis, & ab his quidem obiter, & cursim, vt iudicio forsam addat: quia de Angelorum, ad homines adhuc illuminatione suam sententiam ferre non curabat: quare, etsi eodem modo homines ab Angelis atque ab hominibus doceri, dum illuminantur, non solum permitteret obiter Cyrillus, sed ex propria sententia docuisset, eodem modo, atque homines ab aliis hominibus, vel Angelis edoceri, cum ab eis illuminantur Angelos citius, eodem modo cum ab aliis Angelis illuminantur edoceri, minime inferretur, ex Cyrillo. Deum Cyrilli mens in aperte est: Deum scilicet, illuminare hominem omnem venientem in mundum, dum ipsius creatione, & in mundum ingressu ingenium ad sciendum, geniumque ad pietatem, & honeste viuendum indidit: quod neque homo, neque Angelus, cum alium illuminant possent prestare, sed cum tantum instruere de veritatibus quomodo docunque, siue eas illi proponendo, vt magistris humanis, vbi venit, siue vltius Discipuli mentem actiue etiam adiuuando: imò neque hominem Discipulos docere possent, quin aliquid, mediate, saltem in eorum mentes agat, certum est vt iam ostendam.

6. Porro à ratione nil præfati DD. pro se, suæque sententia producant, præter paritatem ab humano magisterio petitam (quæ in illuminatione, & instructione vnus Angelus ab alio locum non habet, vt iam videbimus) & aliarum omnium opinionum exclusionem, quæ tamen sententia constabatam vero sententia præfata aduersario impugnat. Primo quia illuminatio hæc doctrinalis ad modum humani magisterij prorsus, & omnino fieri nequit, nisi propositio externa solum fiat per signa exteriora vel ad placitum, vel naturaliter significantia, quibus Angelus illuminans loquitur illuminando: Atqui nulla signa externa, siue corporea, siue spiritalia, quibus Angelus ad Angelum loquatur possibilia sunt, vt ostendimus

d. 4. q. 4. cert. 2. ergo illuminatio hæc doctrinalis, & per modum humani magisterij externa propositione ampliori, & Rhetorica obiectiue veritatis, de qua instruendus, illuminandus, amplificatione, & explicatione, est impossibilis. Secundo veritates de quibus instruendi, illuminandi; inferiores, Angeli à superioribus sunt simplices & ex parte obiecti pure materialis, cuiusmodi sunt, vt simplici solum, nec Rhetorica obiectiua amplificatione, & explicatione minuitur, aut aliis allegoriis & metaphoris egeant, vt à quouis, non Angelo solum, sed rudissimo etiam, aut hebetere homine percipiatur, atque eas esse reuelatas à Deo atque eis ex Dei reuelatione illuminantem Angelum assentiri, ac eum ita, cum de eis veritatibus, tum Dei reuelatione, suoque iudicio testari, dummodo species quacunque, & qualescunque necessariae sint quibus mens illuminati actiue ad ea omnia percipienda exciteretur, adfuit. Patet id quidem in omnibus obiectis propriis illuminationis hierarchicæ: si enim mihi, vel alteri hominum (si quis sit) rudiori species necessariae dentur, vt percipiam Michaelem, vel Angelum meum custodem testari mihi mysterium incarnationis futurum ex Dei reuelatione, vel Deum quidpiam aliud decreuisse, aut velle hoc à me, vel alio quouis fieri, certe simplici harum rerum propositione, & necessariis speciebus actiue instructus, & excitatus eas omnes percipiam, & penetrabo, etsi nullo artificio rhetorico & argumento, metaphora, allegoria, amplificatione, re, proponantur: imò, etsi mihi, aut rudiori illi Rhetorica illa argumenta, vel à simili vel ab exemplo, vel ex allegoria, ac metaphora notiorum rerum petita, vt eis veritatibus reuelatis, vel absojute, vel citius, & facilius assentiar, inferuire queant aut vt illas esse, & à Deo reuelatas, & tam illasquam Dei de illis reuelationem esse mihi ab Angelo testificatam percipiam, inferuire nullatenus possunt: ergo multo minus Angelis (mentis procul dubio perfectioris) inferuire poterunt, vt ea omnia percipiant quibus, cum Beati sint ac testimonio superioris Angeli reuelationis Dei de eis veritatibus certi, rhetorica illa in eis proponendis amplificationes, & argumenta, nequidem, vt assensum facilius reuelati præstent, inferuire: cum ex simplici earum, vt à Deo reuelatarum propositione sint indubitanter, & incunctanter consenturi: etsi autem ea amplior obiecti propositio inferuire illuminato Angelo posset, adhuc actiuitas, & actio aliqua illuminantis Angeli in ipsi debet necessario, ad illuminationem intercedere, vt iam ostendam n. 7. quare sola illa rhetorica, & artificiali obiecti propositione nequit illuminatio contineri.

7. Dicendum igitur est: illuminationem hanc hierarchicam de veritatibus reuelatis ab angelo illuminante (quatenus præcise locutionem huius ad illuminandum Angelum dicit) sola voluntate eius manifestandi simplici, vt reuelatas à Deo suumque assensum eidem, vt à Deo reuelatis contineri: quatenus vero illuminatio ex parte etiam actus primi excitationem dicit, continetque illuminati, addit specierum de eis obiectis immisionem, & productionem physice actiue, vel saltem exactiue ab ea illuminantis voluntate provenientem in illuminato: ac proinde, non in rhetorica illa ampliatione propositionis obiectorum, & veritatum reuelatarum ab illuminante, sed physica actiue, vel exactiue specierum illarum, virtute, & effectione consistit: conclusionem hanc probatam reliquimus d. 4. q. 4. cert. 6. toto, vbi locutionem Angelorum de re quapiam, in voluntate manifestandi alteri audituro, prout velit loquens, statuebamus: excitationem vero audituri in specierum physica, actiue, vel exactiue ab ea voluntate, in huius mentem productione sic excessimus, vt nihil hic addendum restet ultra id, quod in conclusione animaduertimus: scilicet illuminationem vnus Angeli ab alio, in actu etiam primo, adæquate sumptam, non solum locutionem Angeli illuminantis in actu primo, seu libram eius voluntatem aliquid alteri manifestandi, sed excitationem ipsam illuminati perinde omittas species, ex quibus ipsius, & eorum quæ manifestate illi vult formalis intellectus, & auditio proveniat, includere. Huius sententiæ subscribitur Soar. c. 13. a. n. 24. §. *ultimus ergo modus*: ac deinceps Arriaga d. 22. sect. 4. n. 17. §. *ultima ergo sententia* & de locutione Angelorum agens d. 12. sect. 4. & ex antiquis Scotus supra, dum illuminationem fieri ab illuminante vel per effectiorem cognitionis in actu secundo, vel

ex parte obiecti cogniti se omnino habet, non autem ex parte subiecti cognoscens: ex parte autem obiecti illum modum cognoscere magna perfectio est, etsi ita ex parte subiecti cognoscere imperfectio foret: de illuminatione Angelorum, erga homines, seu horum ab Angelis disputari hic à pluribus solet ex instituto, à Soario capite 16. Ariaga sectione 7. Vasquez d. 218. capite 4. etsi non sub eo titulo: breuius Alarcon. numero 12. §. *Secundo sequitur*: id tamen ad hierarchicam illuminationem, de qua hic, non spectat, sed ad ministeria Angelorum erga homines, & horum ab ipsis custodiam de qua questione secunda ubi nos, quæ sunt satis, dicemus. Multa alia dubia, & difficultates circa illuminationem mouent Soarius capite 14. & 15. Ariaga sectione 6. quæ omnia, vel tacta iam in superioribus sunt, vel anticipato decisa, ut dubitandi iuxta nostram doctrinam, ne anfula quidem remaneat.

QVÆSTIO II.

*De Angelorum erga homines officiis
seu de hominum ab Angelis custodia,
& malis Demonum erga
nos officiis.*

S X dictis tota præsentis controu. non tam discursu, quam memoria summario quæstio absoluetur præfens: quandoquidem solum ad dictis proxima extendi paululum discursum opus erit,

CERTAMEN I.

*De Angelorum custodia, & bonis
erga homines officiis.*

1. **A**ngelos hominum custodiæ deputatos à Deo esse certum vniuersum est, ne quidem ab hæretico vilo negatum; tametsi dubitatum à Caluino, ac negatum demum fuerit singulis hominibus Angelos singulos deputatos libro primo institution. capite 14. §. 7. & in Psalm. 90. ad illa verba. *Angelus suus mandauit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*, quæ etsi sanctus Augustinus ibi, ac Beda, S. Ambrosius in Lucae capite quarto, Iren. libro 5. capite 12. specialiter de Christo interpretentur, non tamen negant de aliis etiam ad litteram intelligi, qui primo Psalmi versu abs dubio continentur verbis illis. *Qui habitat in adiutorio altissimi*: quare de omnibus, iustis saltem, & in Deum sperantibus, ipsi quoque timentibus ea verba exponunt Patres Basilus, Theodoretus, & iuxta id Psalmi 33. *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos*: quod insuper ex communi, & constanti apud Patres omnes, & Ecclesiam totam sententia de custodiendis Angelis singulis, ad singulorum hominum custodiam à Deo destinatis certum adeo est, ut nequeat citra ingentem temeritatem negari, quamvis non sit ita expresse in scriptura contentum; aut ia Conciliis cum tota sua generalitate definitum. Videndi, de hoc sunt Dionysius 9. de celesti hierarch. Clement. Alexand. 6. Stromat. sub fine. Origenes hom. 8. Isaac sub initio. Chrysostomus tom. 3. sermon. de ascensione, Theodoretus 3. de curatione Grec. sub fine, & 18. in Matth. Gregorius 2. moral. capite 15. aliàs 21. libro quarto, capite 27. articulo 31. Ambrosius lib. de vidu.

post med. in Psalm. 37. & Psalm. 43. ad id. *Qui mandauit sanctis Iacob.*

2. Addiderim conclusionem hanc de Angelica omnium, & singulorum hominum, ab ortu saltem sue custodia fidei proximam esse, & oppositam, non solum valde temerarium, sed erroneum; etsi non ita certum sit singulis hominibus Angelos singulos custodes esse, ut nullus plurium hominum saltem successus habeat curam: de postremo hoc constabit ex dicendis numero quarto, de primo constat ex Mattheo 18. *Videte ne contemnat unum de pusillis istis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris*; Etsi enim verba hæc de pusillis seu paruulis, qui Christum, tunc circumstabant, solummodo sonent cum ratio eadem de omnibus sit, nec illi omnes, qui adstant fuerint ex reliqua puerorum turba, quæ eo casu conuenerat, à Christo Domino selecti, ut eam proferret sententiam, quod de eis sonabat, de pueris, & infantibus reliquis dicebat: ac proinde doctrinalis, & de omnibus sententia fuit: ex quibus verbis Sanctus Hieronymus ibi tantam animarum omnium dignitatem esse commendat, ut *unaquaque ab ortu natiuitatis habeat in custodia sui Angelum delegatum*. Repetit. ad 3. Ecclesiast. & Isaac 66. epistola 27. ad Eustachium init. Basilus 3. contra Eunom. init. de vera virginis. prope medium. Ildorus 1. de summo bono capite 10. Beda questione 9. ex variis, & Actor. 12. Auselmus circa med. Elucidarij Bernardi, 5. de consider. capite tertio, sermone 12. in Psalm. 90. *Qui habitat, & ultra datos datis locis numero primo. Nisi fuerit Moyses. Chrysostomus hom. 4. ad Colossens. de vita ne 14. ad Hebræos. Anastasius Nissen questione 61. in scripturam Theodor. questione tertia in Genes. & oratione 10. in Daniel. Cassian. collatione 8. capite 17. Athanasius de communi essent. sub fin. Eusebius 13. de preparatione Euangel. capite septimo. Clem. Alexand. 6. Stromat. qui duo afferunt dogmata hoc à Platone, & Socrate fuisse ex scriptura assertum. Testimonia ex Philosophis innumera sparsim apud nostrum Bubalum reperies, & apud Eusebium proxime Lactantium libro secundo, capite 15. Minut. felicem in suo Octauio, Clementem Alexandrinum 1. Stromat. & adhortatoria ad gent. Plutarchum 1. de Iside. S. Augustinum 8. de ciuitate capite 14. Eugubini. 8. de peren. Philosophia capite 25. apud quos Socrates, Plato, Hesiodus, Pythagoras, Xenocrates, & Chrysippus qua de re sapientissimus ex Philosopho Christianus, & Martyr. Iustinus strenue scripsit question. 30. ad gent. nec leuane Origenes 3. Periarch. capite secundo, homilia 11. in Numeros, homilia 23. in Lucam, ac reliqui Patres, & Interpretes, ad loca recitata ex Psalm. 90. & Matthæi 18. Actor. 12. Genes. 48. Iudith. 13. & ad Hebræos 1. *Omnes sunt administratores Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.**

3. Hoc vero textu fundamentum idemtitatis rationis pro custodia singulis omnibus, ac reliquis paruulis nec solum iis, qui Christo tunc aderant, à Deo deputata, ut credenda continetur: custodia, siquidem Angelorum deputata hominibus à Deo fuit, ut adiutorium eorum infirmitatis, & contra Demonum potentissimorum hostium insidias, ac tentationes præsidium validissimum in pedagogis tutoribus Angelis custodibus haberent, & desideratam, dispositamque amica Dei providentia, æternam salutem consequerentur: atqui æternæ salutis desiderium, serium quidem, & ardens, ac mediorum ad eius consecutionem sufficientium, (vltro sufficientie etiam minimum) erga omnes, & singulos homines Deo adest semper iuxta illud. *Vult omnes homines saluos fieri, &c.* & ex quo editi in lucem à matribus fuere, insidiis Demonum, ut sine Baptismo, & in originali decedant, patent, impetunturque, atque ex tunc custodia Angeli materni sunt delicti: Ergo ex tunc Angeli alicuius custodie committuntur paruuli omnes; quod autem Caluinus, atque ex eo affecte contra Catholicam hanc veritatem obgannunt nullus est ponderis. Aliant enim, maioris